
कविकुलगुरु - कालिदास - संस्कृत - विश्वविद्यालयः

॥ श्रीगणेश ॥

॥ अथ कालनिर्णयदीपिकाप्रारंभते ॥ ॥

॥ श्रीहरि ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ कालचक्रप्रयोक्तारं नत्वा श्रीविठ्ठलं गुरुं ॥ धर्मज्ञानार्थमारभ्यः कालनिर्ण
यदीपिका ॥१॥ पद्यव्यर्थवशात्प्राप्तं तस्याधृतौ येक्क चित्क्वचित् ॥ प्रपंच्यते स्ववशाद्देन मूलग्रंथानु
सारतः ॥२॥ मासाः सावनसौरचांद्रमभुवोः हांत्रिशल्लासंक्रमाद्दासंक्रांतिसितादि पक्षयुग
तः सर्वर्क्षभुक्त्या क्रमात् ॥ नाडीषष्टिमितोर्कराशयनुगा त्रिंशांशभाक्तिथ्यवच्छिन्नो भाव
चिरेवमेव दिवसः प्रोक्तश्चगुर्वादिबुधैः ॥३॥ तत्र मानत्रमासषट्कयुगतत्र्यंदीभमानं विना सौ
रश्चांद्रइति द्विमासजक्रतुर्द्वेधा वसंतादितः ॥ चांद्रौ द्वौ मधुशुक्लगप्रतिपदारंभौ वसंत
स्तथा चैत्राद्द्वं वसंतयोरविजयो वा मीनमेषौ मुखं ॥४॥ सौरर्तुत्रितयं त्रयं द्विषमयनं मुख्ये
व मासाभिधा चांद्रेन्यत्र गुणात्रयागुणवशात्सौरेपि चैत्रादिकाः ॥ मुख्या चांद्रमसे द्वि

धास्वहिमवेषु क्रमासितारंभमो विंध्याद्दक्षिणतो खिलैरपि बुधैः क्रमादिको नेष्यते ॥५॥ यन्मासस्तु विशेषतोयदुदितं तत्कर्मदा
र्यं तथा मासस्त्वादिषु चांद्रमानमुररीकुर्याद्विशेषो न चेत् ॥ चांद्रः स्याद्रविसंक्रमेण रहितो मासः सितादिः क्रियाध्वाहोसावधिमा
सकः क्षय इति स्यात्सद्विसंक्रांतिकः ॥६॥ आरभ्याधिकमासमेनि सपुनर्द्वात्रिंशमासे समंयत्वेः षोडशभिश्च नुघटिकेते थनिष्य
मासाद्वयः ॥ मास्विवत्रियुकार्त्तिकादिषु भवेन्मासः क्षयाख्यस्ततः प्राक्पश्चादधिमासको नियमतो वर्षस्य मध्ये नदा ॥७॥ षट्
स्वाधः प्रपतेद्विषादिषु पुनश्चैत्रादिषट्के यतो येष्ठषादिषु चाक्षरयस्य पुरतः पश्चाद्भवेन्नामिमौ ॥ तत्र द्वावधिमासकौ समयति
त्वाद्यं तत्र यं कर्म स्यद्धहे चूलसवमंगलेषु चतेनोन्यश्चादिमः शोभनः ॥८॥ इति मलमासनिर्णयः ॥ काम्यादिषु स्विले खुकर्मसि
पपरस्याज्यो क्षयाख्यो तरा संक्रांती वहुमालतोपि हिभवान्यूत्वोधिमासः शुभः ॥ आरंभं न मलिम्लुचे विन तु याकाम्य
स्यमो हाद्यपक्रांतस्यापि समापनं प्रथमतः प्रारंभमेव क्षये ॥९॥ शुद्धे मासि मृतस्य वार्षिकमपि प्राद्धं द्वितीयादिके ने
वस्याप्मलमासके विन तु या मासि क्षयाख्येपि तत् ॥ तस्या वर्त्त्यशुचि मासको यदि भवेत्तत्र त्वसांवत्सरं तस्मिं च्छुद्ध
नया क्षयेपि च तु नाकुर्या द्वयोः कोविदः ॥१०॥ पापे मास्यपि मार ये न्मलिनतोयत्प्राक्प्रवृत्तं भवेत्काम्यं चे न्नोति

२

वत्सरे समलिनस्त्वाधिकं मासिकं ॥ कुर्वीतोऽतो मलिम्लुचो मतिशरन्मध्ये तदाब्दिकं कुर्यान्मासि चतुर्दशेऽथ मति युग्मासाब्धिष
ट्कोपरः ॥११॥ सः स्याच्चेन्मलमासस्तत्र न तु यात् प्राब्दिकं वार्षिकं श्राद्धं स्यान्मलिने मृतस्य मलिनेऽभावे स्वशुद्धे चरेत् ॥ नष्टा
नां स्वयमासगासु तिथिषु प्रागंत्ययोरर्धयोर्ग्राह्यास्तत्तिथयः स्वयाहविधये श्राद्धमासास्थिताः ॥१२॥ एवं तद्भववृद्धि
नेपि नियतं त्रिंशद्दिनत्वाच्छुभे मासारब्धसमाप्ययेन्नमलिने मासोपवासव्रतं ॥ दाहादि प्रथमाब्दिकांतमखिलं प्रेत
स्य कार्यं तथा गर्भाधानमुखं च चौलविधितः प्राग्जातयागं विना ॥१३॥ कृच्छ्राद्यागमनं गजेंद्रपुरतश्छायामथानं

मखिलि=

गयोस्तीर्थे दुश्छययोश्चापि मन्मधिके मास्येव माघाचरेत् ॥ मासाख्यानिरपेक्षमेव विहितं नित्यं तथोपासनं नंदद्यसंच
मखाग्निहोत्रविधयोदर्शादिपर्वेष्टयः ॥१४॥ यन्नैमित्तिकमग्निनः स्वयमुगतागन्याधानमचासुवासंस्काराद्यै विलो
पने सति पुनः प्रोक्तं प्रतिष्ठादिकं ॥ दाहे स्यादि च यत्स्वकालविगमे गोणाभिधानात्परं तुष्यत्येताधिकमासि तद्धितनु
मासक्रांतकाम्यं तथा ॥१५॥ चंद्रार्कग्रहणेऽधिकेपि न तु यात्काम्याद्यथावत्स्वकं देवं पित्र्यमनारतं विनरणं भस्त
र्थदृष्टीरथ ॥ अग्न्याधानमहाव्रतोपनयनं … भिषेकं महादानादीन्प्रतिहेतुकेतर … त्सर्गप्रतिष्ठामखा

देवादिव्रतचौलदारकरणादीन्यथमावनुक्त्वात्तीर्थस्नानमपूर्वमन्त्रं मलिने नैवाचरेद्धार्मिकः॥ देवालोकनमप्यपूर्व
मधिके नेच्छंति केचिद्बुधाः॥१६॥ कस्त्वा विरबाल्यनाशसमये सर्वे पिनेच्छंतितत्॥१७॥ आधानाद्युदितं न चेव तनुया
घुरुकस्यबाल्यादिके मुक्त्वार्कमत्र हणाद्यथाभ्युदमिकं प्राग्वत्सरादन्यतः॥ यात्रावास्तुनिवेशनवर्धनरविधीन्यवोसितो
त्सर्जनो याकर्मात्वयण अग्निपहमुखानदुष्टौ इष्टि पूर्ताष्टकाः॥१८॥ शकद्वेषुनरमास्यनुष्ठितमपि स्याद्यत्स्वकालेकृ
तंतन्निस्याद्युपिवामभासिनवरेऽप्यतेष्टि सोमादिकं॥ कन्यास्थोसुनबान्नदादिनकरोभाद्रस्यपक्षोसितः श्राद्धे
हिः समहालयोपि मलिनेनस्याद्यंनिर्णयः॥१९॥ अथसामान्यतः सर्वतिथिनिर्णयः॥ ॥शुक्लास्यान्नप्रति
पत्तिथिः प्रथमतश्चेत्साषराह्णेथवेत्कृष्णातूत्तरतोखिलाथ्यगादिनाकृष्णाद्वितीयादिमा॥ पूर्वाह्ण्येयदिसासिताहु
परतः सर्वाहनी या तुषारं सोन्योत्तरतोप्यविघ्नपयर्निंहित्वा चतुर्थी परा॥२०॥ कृष्णापूर्वयुता सिता परयुता
स्यात्पंचमीति स्थितिर्यष्ठां स्तैव विनोपवास समुखपी वष्ठी दृश्यास्तोत्तरा॥ पूर्वास्यादिह सप्तमीपरयुता शुक्ला

(३)

ष्टमी पूर्वयुक् कृष्णा द्व्यपि त्रास्तु तेपरगा नासोमेज्ञायोरुत्सवे ॥१९॥ पूर्वविद्धा नवमी शुक्ल अथ दशमी कालास्मृता
द्याथसा धन्नी कालयुगादिमोनरयुताथाथोनरे कादशी ॥ द्वादश्याद्युताश्चोदशलिधिः पूर्वः सितोथासि
तः पश्चादेव परत्र चेन्नसंभवेत्साग्विद्ध एवोदितः ॥२२॥ प्राग्विद्धैव चतुर्दशी हरूपिता चेत्सापराह्णे खिलानो
चेन्नैवं त्र नभोगते तरसिता स्याद्दर्श माघासिता ॥ सावित्री व्रत मन्तरे यामवतो माघूर्ण मास्योपरे द्वैधे सर्वति
थेः क्रियासु कथितः साधारणोयं नयः ॥२३॥ प्रोक्तखंडतिथिर्न्ने तेष्विह युग्मायायुग्मवाक्योदितास्याया
द्या यदि कर्म काल मुभयी व्याप्नोति नैवास्फुरेत् ॥ अल्पं तु महगास्थ तोद्यादितदाप्ना स्येव युग्माक्रिया कर्मो
पक्रमकालगानु कतिभिर्ग्राह्या न युग्मादरः ॥२४॥ ह्रस्वे केन्नु बलेथ कर्म समये कृत्स्नेप्यके वाभवेद्वे
कासा खलु शस्यते व्रतविधौ युग्माभिधा चेन्नरा ॥ यो क्कोकेव विकल्पतो द्वहभवा व्याप्नुता स्पर्शिनी का
लस्य [illegible]दपि स्यात्तत्र विहिता शक्को नराधासिता ॥२५॥ कालास्त्यादिवाल्पमुख्यरयुता पूर्वान्वितेवेष्ट

तेषद्वंद्वं रव्युदया च्चतुष्कमपि वा स्यान्नाडिकानां तदा ॥ पूर्णे छात्रि मुहूर्तगा तु सकला सायंप्रथयान्हि स्थितो से
वे छानहि तत्र तु ग्मस्तिर्यमो रात्रिव्रते रात्रियुक् ॥ २५ ॥ स्नाताहर्निश कर्मसूक्ष्मयगता युग्माद्दरो नास्त्यथ या ।
घायास्तमयोदयस्पृशि नरां युग्माभिधां वा सजेत् ॥ प्रातर्युग्मदिनेष्व तत्स्य तनुयात्संकल्पमन्यत्र तु प्रारंभे वि
दधीत तं व्रतविधौ मौक्ते विशेषो यदि ॥ २६ ॥ वेधं निंद्यति घेस्य जे दविहितं दिग्भूतनागांतगानाड्यः यु
चक्रेणवहन्नुरपरा मष्टादश द्वादश ॥ वेधोयं गदितो द्यहेतुसमयव्याप्त्यावभावे तिथेर्न त्याज्यन्सविधोत्स
जेदमुमथास्वल्पोपि नैधास्तिथेः ॥ २७ ॥ निंद्यास्यादुपवासकर्मणि तिथिर्या कृष्णवारादिभिः पुण्योत्कृष्टि
मुहूर्तगा पितृपवसे त्तां वेधदोषोत्र न ॥ पित्र्ये षष्ठ्युदयादि पार्वणमुखे विष्टा स्वकाले खिले त्स्वे वा तिथिरुतिया
द्यहेतुसमयव्याप्त्यावभावेपि वा ॥ २८ ॥ स्ताकस्पृग्यदि तत्र पूर्वदिनगा ह्यस्तानिषेध्या यसी प्रोक्त्वा द्वि समवे
यो स्तु परतो धोया मुहूर्तत्रयं ॥ सूर्यस्यास्तमये प्रभातसमये वास्ते समंगेव सामंतवाप्यदपीह कर्मसमये

मन्वादिग्रहपातवैधृतियुगादिष्वेव सत्सु क्रिया नोतेषां सकलत्वमिष्टं प्रविधिः सायोदयस्था स्वतः॥ या मासमंत्र
नदंतशक्तिजलधिस्नाने श्रुता स्कालिकी तद्व्यारणं महत्सु जन्मसु तिथिः साकल्यमत्रापि च॥२१॥ ॥इति तिथि
कालनिर्णयदीपिकाविवरणे सामान्यतः सर्वतिथिनिर्णयः॥ ॥अथ व्रतविशेषेतिथिविशेषनिर्णयः॥

होलाकावटपैतृकी बलिदिनं वह्निव्रतो क्रान्तिश्री दूर्वा स्यात्सम्बद्धतपाः श्रवण्यपी दुर्गाव्रते श्रावणी॥ षष्ठी स्कं
दयुजोत्रयोदशातिथिः कामस्य कृष्णाष्टमी सेताः पूर्वयुता व्रते श्रुतिथयो ग्राह्यास्तथा रोहिणी॥२२॥ प्राग्युक्तो
विधिरासु कर्मसमयस्वर्गादिषु स्याद्यथो दुर्गेज्याश्विनशुक्लगा च नवमी मूलाष्टमीयुक् शुभा॥ दूर्वा दिवं त

मुनौ-

नुयान्नभस्य बहुलाष्टम्या मगस्त्योदयेनो वेड्ढा ध्रुपदे रवौ हरिगते ष्टम्यां सितायां चरेत्॥२३॥ मध्याह्नांस्य
दलेत्रिभागसमये स्यादेकभक्तं नक्तं गोणोकास्तमया व धिर्निगदितः कालो ग्रहे तत्तिथिः॥ कालस्यावयवं
समं स्पृशति चेन्मुख्यस्य पूर्वेह्नि तैः कुर्याद्धार्मिकमुख्यकालगतिथिर्ग्राह्या दिना चोत्तरा॥२४॥ मुख्यास्प
र्शे हि गायदाद्यदिनगा ग्राह्या न दानं तिथि ह्रासं पूर्वतिथौ च नेच्छानियतं स्यान्मुख्यकाले युतिः॥ मुख्या

पिरयिद्दयोर्यदि नदा मुग्मादरान्त्रिर्यो नान्यां गेय मभोजनमवति निषेधेन त्वेकभक्तेनयः ॥२५॥ कार्यं न कमुहूर्तस्य स्तमयतः कालेमुहूर्तत्रये नोहेयं विहितं व्रतोप्रलवताप्यादि सवारादिषु ॥ नास्ते तत्तिथिरत्रवे ब्रहगता सायान्हिकुर्यान्नियोव्याप्यादो समयस्यपूर्वविदिदं भिक्षोर्दिनांशेष्टमे ॥२६॥ हिरंबान्य चतुर्थ्यां कृष्ण कृतभुक्शुक्रहितीयाप्युपावस्तव्यापि वरात्रिवर्जित चतुर्दश्यप्यरुद्राष्टमी ॥ एकादश्यासितत्रयोदशी तिथिः स्कंदान्यषष्ठीपरासावित्री नरयं चदश्यभतिथिः को मोत्र पूर्वान्विताः ॥२७॥ कामान्धातुपरे ति केचिद्वदन्स्त्रवांत्रयोदश्यथोवास्तो यो नरयुक्त्यजेदधिवतां पूर्वां त्रपूर्णास्तिचेत ॥ याह्वादेवोयि कीयधीपरिमितान्तात्यान्विता निंद्यया तिथ्याघेहनिचेदथो नरदिने नोचेप्रशस्तादिमा ॥२८॥ नाडी यं चकवेधवस्पपिनतो येधाधिके वैफलं दर्शं दधपि वोपलुम्पतनुयात त्रोपवासं व्रती ॥ स्वाङ्कं पूर्व

स्वे॰ महर्द्येस्तसमयेकनोवातदा हर्द्ये ध्याप्येहे व्रतथान्यमानुपरतो प्रार्थं तदंते भुजिः ॥२९॥ रोहिण्यास

(8)

॥४॥

मन्वादिग्रहपातवैधृतियुगादिष्वेव सत्सु क्रिया नोत तेषां सकलत्वमिष्टमृषिभिः सायोदयस्था स्मृतः ॥ यामास्यं त्र
न्दं तत्र शुद्धिजलधिस्नाने श्रुता स्फालिकीत द्दत्पारणं महत्सु जन्मसु तिथेः साकल्यमत्रापि च ॥ ३१ ॥ ॥ इति तिथि
कालनिर्णयदीपिकाविवरणे सामान्यतः सर्वतिथिनिर्णयः ॥ ॥ अथ व्रतविशेषे तिथिविशेषनिर्णयः ॥
होलाकावटपैतृकीबलिदिनं वह्निव्रतोक्तानि श्रीदूर्वा रम्भासु बृहत्तपाश्रवणमी दुर्गाव्रते श्रावणी ॥ षष्ठीस्कं
दयुजोभयोदशातिथिः कामस्य कृष्णाष्टमी प्रेताः पूर्वयुता व्रतेषु तिथयो ग्राह्यास्तथा रोहिणी ॥ ३२ ॥ प्रागुक्तो
विधिरामुकर्मसमयस्य त्र्यादिषु स्याद्यथा दुर्गेज्याश्विनशुक्ल नवमी मूलाष्टमी युक्शुभा ॥ दूर्वा रक्षात

मुनौ-

नुयान्न पक्ष बहुलाष्टम्या मगस्त्योदये नो चेट् पूर्वदेवे हरिशयनेष्ट्यां सितायां चैरलू ॥ ३३ ॥ मध्याह्नांश
दले त्रिभागसमये स्यादेकभक्तं नतो गौणो कालस्तमयावधिर्विगदितः कालो यहेतत्तिथिः ॥ कार्यस्यावयवं
समं स्पृशति चेन्मुख्यस्य पूर्वे त्वहिनै कुर्याद्धार्मिक मुख्यकालगतिथिर्ग्राह्यादिनाचोत्तरं ॥ ३४ ॥ मुख्यास्पृ
ग्याहगा यदाद्यदिनगा ग्राह्या ततदानत्तिथि ह्रासं पूर्वतिथौ यतो त्वानियतं स्यान्मुख्यकाले भुजिः ॥ मुख्यव्या

पिरपिद्व्योर्यदि तदा युग्मादरान्विर्णयो नान्यांगेय मभोजनप्रतिनिधौ नक्तैकभक्तेनयः ॥२५॥ कार्यंन
क्तमुहूर्ते स्तमयतः कालेमुहूर्तत्रिये नोहेयं विहितं व्रतोप्रलवताध्यादिस्ववारादिषु ॥ नास्ते तत्तिथिरत्रवे
ध्यहगता सा यान्हि कुर्यान्निथो व्याप्यादौ समयस्य पूर्ववदिदं भिक्षोर्दिनांशेष्वमे ॥२६॥ हेरंबान्य चतुर्थ्यरं
भकुलगुकरुक्तहिद्वितीयाव्युद्यावस्तव्याशिवरात्रिवर्जितचतुर्दश्यप्युरुद्धाष्टमी ॥ एकादश्यसितत्रयोद
शतिथिः स्कंदान्यषष्ठीपरासावित्री तरयं चदश्यभातिथिः श्रोमोत्र पूर्वान्विताः ॥२७॥ कामान्यानुपरे
तिकेचिद्वदन्सर्वात्रयोदश्यथोत्रास्तोयोत्तरयुक्त्यजेदपि वतां पूर्वात्रिपूर्णास्तिचेत् ॥ याद्यादेस्त्रोय
कोयधीपरिमितावाल्यान्विता निंद्य यातिथ्याघेहनिचेद्यथो नरदिने नोचेत्प्रशस्तादिमा ॥२८॥ नाडी
यं वकवेदवसपिलतोयेधाधिके वेफलं स्वीरं दधपि वोपलद्यपलनुयातत्रोपवासंत्रती ॥ स्वाङ्कं पूर्व
स्वे॰ महर्द्धयेस्तसमयेक्तनोवातदाहर्द्धयेव्याप्येहैवं तथान्यमानुपरतोग्राह्यंतदंतेभुजिः ॥२९॥ योहल्पास

6

हिताग्निशीथमुभयं यायाद्वासं स्फुटे सा दृश्युत्तरगा स्फुता पवसने पोर्ध्वे निशीथाद्भवेत्॥ अष्टम्याद्यानि
नीतरत्र दिवसे नाडीं मुहूर्ताद्दिवा यं स्यात्सापि परे ख्यातिभयुतां सैव स्फुता सात्रमे॥४०॥ सापि स्याद्बुधसोमयु
ग्ययदितक्षातीव प्रशस्ता यचेत्पूर्वर्क्षयुताग्निशीथभयुता भास्यत्कुह्रे वा भवेत्॥ तां पूर्वां समुपावसेदि
ह यथा स्थूलेन भाद्याश्रयेत् रात्र्यृक्षे तिथिभावसानसमये कुर्वीत नत्पारणं॥४१॥ अंतोभस्य तिथेर्द्वयोरु
तभवेदप्यर्धरात्रेभुक्तिः तत्रास्ता स्यादसमर्थतैकविगमे तिथ्यर्क्षयोः पारयेत्॥ वाक्यालोकरणे च दोषकथ
नादेकादशीवन्नृणां काम्यत्वेपि निबंधिभिर्निगदितं नित्यं जयंतीव्रतं॥४२॥ मुंजीरत्नहरेर्दिने खिलज
नाः पक्षद्वयेपि व्रते त्वेकादश्युभयी गृहीतरतिभिः कार्यार्थिभिः स्नेवसा॥ शस्तास्याद्धहिलोमिताजुरा
यनीवोधांतरस्था ह्यपोनस्यात्सात्यजिनोपि पुत्रिगृहिणां काम्यव्रते स्याद्द्वयी॥४३॥ विद्धा रव्युदये
दशाम्युपगता शुद्धान्यथो सा यदा द्वादश्यस्ति समाप्तिकोनपरतः शुद्धाधिकैकादशी॥ काम्याद्वं

समुपावसेत्परदिने वांछाविहीनस्तदा विष्णुप्रीणनकृत्तयोरुपवसेन्नं दा तु विद्धाक्विका ॥४४॥ द्वादश्यपि
समालदाप्तसजवतांमुत्तरपत्रिनिनोत्पात्यराविद्धा नस्तु भवेत्त्विका हरितिथिश्चैव कार्याखिलैः ॥ नंदाविद्धा
समाप्त्युदाः हरितिथिन्यूना समावाचरेन्मुमुक्षुः परतोऽन्नलंघ्यदिनभवो विद्धाधिकोऽन्नः समः ॥४५॥ सर्वेषां
परतोऽथ रवर्वहरियुक्तविद्धापिकश्चेद्द्वावोमोक्षार्हः क्षयविष्णुकाप्युपवसेद्द्वंद्वं यांगृहीत्वाचरेत् ॥ नष्टं तत्र
तदादिमामुपवसेन्मोक्षाघ्रनिष्ठुर्जनो न त्वासत्त्विमतिहिरावन धिकि शुद्धो न तुल्यस्तयोः ॥४६॥ शुद्धोना
भ्यधिकासमाभवतु वा विद्धालघ्वेकादशी चेद्द्वादश्यधिका तदोपवसनेप्याह्याखिले द्वादशी ॥ हित्वाश्व
न्वहल्लोदयेपि दशमीवेधं प्रतं वै समवाहाद श्यांतनुयुस्तथेतरं जनाः काम्यव्रतं वेदप ॥४७॥ दिग्वेधोऽपि
निशीथ युग्मत विधोवाधेसद्ध्योपवसेत्संक्षिप्यो कृमिदंप्रलेखानियमादन्यत्र पश्येद्बुधः ॥ यास्माद्बुद्ध
नयान्विता हरितिथिर्नाम्नाभवेत्त्रिस्पृक्सा संपूर्णाधिकमस्तियर्वपुरतश्चैवसपक्षवाद्वन्यप ॥४८॥

7

॥६॥

उन्मीलिन्यपि शुद्धव्यद्भभवयुग्मद्वा तु शुद्धाधिका वंजुल्यथ पुष्पवेह्मवपुनर्वस्वात्समभूर्भान्विता॥ दु
द्रखेवभवेञ्जया च विजया तद्वज्जयन्त्यंहसां नाशिन्येव मभीष्टकाम्युपवसेद्देष्टौ महाद्वादशीः॥ ७९॥
एकत्वे हरिनंदयोरुपवसेदेकत्रभेदे तु चेच्छक्तः स्याद्द्युपवासकृद्धरितिथावेवान्यथोपावसे॥ नंदो
त्क्षत्रतिनो ग्रानेपरदिने नंगोपि चेद्द्वादश्यीपर्याप्ता न भुञ्जीत तदो वसिविधिं निर्वर्त्य तत्स्यां भुजिः॥ ५०॥ न
क्तया चित्तमेकभक्तमथ भुजिस्त्वानीय मुक्तं व्रतं तत्कुर्यादुपवासयोग्यदिवसे नास्यान्यकालं स्म
तः॥ पुण्यात्स्य श्रवणान्विता पि सकलाद्वादश्यसो चेत्सिते त्वास्तां भाद्रपदे महत्स्वपि हिता सा चेद्बुधे दु
र्लभा॥ ५१॥ नंदा युग्यदि विद्धमुष्टं खलमिति ख्याताश्च तिद्धौ दशीलत्रो पाष्पति योस्ति पि श्रवणायो
वैलिव्रतं पारयेत्॥ नंदाचेद्धृति युक्ष्करेद्धलमिदं तत्राप्य थांतव्रतो नंदायां समुपोष्य सांप्रतिलिहेरो भुं
जीत विधावर्त्तकः॥ ५२॥ चेन्नां नेत्रा तिथिव्रतो भवति योभुक्तान्नतीस्याद्धरेशक्तस्तु द्विनयत्रनीमि

॥६॥

शितुभेष्यन्हो मुखेकल्पनं ॥ विज्ञेया शिवरात्रिरिस्य सितगा माघेच तुर्दश्यसौ युक्ताचेऽउदया निशीथस
मयाद्दूर्ध्वंतिर्कं त्सोदिता ॥ ५३ ॥ पूर्वे वापरथास्मृता त्रतलिथेरं ते निशीथे पिवाभ्नी यान्माघगतेतरा सित
चतुर्दश्यास्तु रात्रिद्वये । ।अस्ति त्वेबहुरात्रियुक्तरुभतरा साम्येतु पूर्वा स्मृते त्यादिध्वर्क्ष तिथि व्रते च्वपि
तिथिर्मस्यक्षयेपारणं ॥ ५४ ॥ तुर्यांघ्रिः खलु पर्वणः प्रतिपदस्त्वाद्यास्त्रयोंशाय जेः कालः प्रातरप
क्षपा विरातिमत्सर्वान्हितस्मिन्व्रतं । ।श्वोयागः शशिदर्शनेप्यथ भवेदावर्तनादूर्ध्वतः पर्वोतः परतोय
जेत्प्रतिपदस्त्वंत्यांघ्रिरिंट्टीक्षणं ॥ ५५ ॥ स्याच्चेत्तत्र तदाद्दिमेन्ह्यविहितेप्यं त्रोयजेत्पर्वणः प्राग्न्हावर्त
नयोस्तु पर्वविरतौ यागोन्हितस्मिन्ध्रुवं ॥ सायास्तागपि पर्वणः प्रतिपदश्चांते द्वितीया श्रध्ध स्वस्वेताप
चयेतिथ्योर्यज्ञिरमावास्यादिने त्रस्मृतः ॥ ५६ ॥ प्रातर्यद्यपराण्हसंधिषु यजेः कालो ह्यहे स्यात्तथाने
वस्यादुभयत्र पूर्व दिवसे यागस्ततोपीष्यते ॥ कुर्यात्द्याहतिहोमयुग्वितरणं मोहाद्यजेच्चेद्दिने चंद्र

॥८॥

क्षावतिपर्वरणि स्वपियजिस्तत्पूरणं पक्षमो ॥५७॥ विंधात्पर्वसमाप्तिमुत्तरतिथेर्वृद्धिक्षयस्यादिमे अक्षिप्या
= मिदं = धर्मेष्टिद्विधात्र्यादिवसः प्रान्हापरान्हाविति ॥ स्यात्प्रावर्तनसंगवांतरथवे द्व काक्षय स्तत्रवासान्वाधानयज्ञे
र्विधानमथचेत्पूर्वान्हराकाक्षयः ॥५८॥ तस्यांवाजसनेयिनामपिमतं स्यात्तद्विक्रियायां त्रनंभ्वोयागो
विरमेत्तुपर्वतरणे एवर्तनादूर्ध्वतः ॥ आदौ स्याद्विकृतिः पशुस्तमनुचान्वाधानमन्त्रान्युपआगावर्तनत
स्तुपर्वविरतौ पश्चादिकं वैकृतं ॥५९॥ कर्तव्यं प्रकृतीष्टानंतरमथो पूर्वान्हपर्वक्षये दर्शेष्ट्याः परमुक्त
मात्रयणकं प्राक्पौर्णमासाच्चतत् ॥ नाश्नीयाद्ग्रहणे ग्रहप्रहरतः पूर्वं चतुष्के रवेर्यामानांग्रहणे
त्रये च शशिनो ग्रस्तास्तगत्वेमुक्तौ ॥६०॥ दृष्ट्वाप्युक्तसपरेन्हिभोजनमथो रुद्धातुरस्त्वर्भकाः प्राङ्नाडि
र्व्यहस्यामतः प्रहरकेष्वो पुत्रवांश्चव्रती ॥ हित्वा श्राद्धमहत्सोग्रहात्र्यपरतो बाधात्स नो पावसेद्गृस्तस्या
स्तमयोरवैर्यदितदा पूर्वं सयामं ग्रहाद्वेद्वेः ॥ स्वकाघाद्गृहकालेभुक्तुवलवाकार्यंचरेद्वादमेनिंषेसा

॥८॥

समयेस्नानं मुदितदा न्हा ध्येनदर्धं चरेत् ॥ पुण्यं प्रोक्तमभोजनं ग्रहदिने पुत्रीतरेषां न एतत्स्मात्पूर्वदिनत्रं
ये च बलिनां पापापहारीस्मृतं ॥ ८२ ॥ ग्रासो कस्य रवेर्विधो धरास्थानः स्याच्चेत्सचूडामणिस्तत्रानंतफले
ग्रहेयदि भवेद्दृग्जैमयाणेवरः ॥ मार्गोदो ग्रहले क्रमाच्छुभतमास्युर्देवकानर्मदानदस्तं निहिताभिधा
चवरुणप्रोक्ता सरस्वत्यथ ॥ ८३ ॥ भागाचं द्रूपदात्मरा वपरतः स्यात्कौशिकी तापिका सिंधुर्गंडकिकाकृ
माख्यसरयूः पुण्याथ सर्वाः शुभाः ॥ गंगाद्याः सकलागृहेथ कलदं स्नानादिकर्मग्रहे रात्रावप्यथ पित्र्य
मत्र तनुयाद्दामेनहेम्नादिना ॥ ८४ ॥ कालेयावति शास्त्रतः सुविहिते दृग्स्नानयोग्यो पि वा प्रोक्तेः
पुण्यकरो ग्रहो थविफलो देशांतरस्थः सचेत् ॥ स्फूर्तेस्त्वास्तुलिरत्र मध्यसमये होमामरार्चे स्फुले दानं स्या
त्खलु मुच्यमानसमये मुक्तौ पुनस्त्वाप्लुतिः ॥ ८५ ॥ अन्नं पक्वमिह त्यजेत्सवसनं स्नानं स्मृतं च ग्रहेपा
तौ चेच्च सराहुदर्शनकृतं स्नानादिकर्म स्मृतं । ज्येष्ठामित्रभवैश्वदेवहरिभब्राह्मस्मभाविष्ठासु चेन्खं दार्के

(९)

॥ ९ ॥

ग्रहणं शुभावहमतोन्यत्राभूत्पथं तत्र तु ॥ ६६ ॥ क्ष्मापालोऽविदधीत शान्तिकमथ स्वाद्ये द्युहोरात्रभेऽतः सूर्येन्दोर्न रयो
र्भयोश्च तनुया छायांतिं स्वहोरासु च ॥ कार्ये नांदकं वैत्रयो दशा तिथिं प्रारभ्य मांगल्यकं वर्ज्ये चंद्ररविग्रहे भुजगदुः
के चिमुर्वं ग्रहे ॥ ६७ ॥ द्वादश्यादिकमग्नितिथ्यवधिकं वेधं रवेस्तु ग्रहे प्रारभ्येशातिथ्यं च तु थ्यवधिकं खंडग्र
हे लोभयोः ॥ प्राक्पश्चाद्युदिनं तथाग्रहदिनं निंद्यं न हूया कृता वृत्तगेऽजपहोमयज्ञकरणे वेधोयमादस्य
कः ॥ ६८ ॥ वेदोपाकृतिरोषधिग्रन्थने पृष्ठे सितेथाव रोस्या द्वयुत्रलिनां ग्रहाश्रमजपो वा पोयजः शाखि
नां ॥ श्रावण्यां ग्रहगा तु कर्म समयं व्याप्नोति साचेन्नवाकायाति निरस्ता विभिः परादिने पूर्वेतरे योजुषैः
॥ ६९ ॥ ऋग्वेदानुयादुपाकृति मुंडो विस्ताद्युहे चेत्कृतिः स्त्री कार्येव परा थ साम विदि मां हस्ते विदध्यात्क्षि
यां ॥ तद्वैधे परविद्धु एव विहितं कुर्यादथो वाकृतेः काले स्तो ग्रहसंक्रमो यदिन भो मासः सिता पंचमी ॥ ७० ॥
गा स्यावान्न सनेषि व वह्न च मुखे हस्तान्वितावे वला वा न्याहस्त युता तिथिर्भवतु वाथ स्याद्यदि श्रावणी ॥
संक्रांत्यादियुता तदाखिल विधिः स्यात्तो क्षयमास यं शास्तु हि तिरस्कारिणां न नभसः पंचम्यमीषां स्मृता ॥ ७१ ॥

॥ ९ ॥

ना ह्याषाढ्यनुकल्पतोऽत्र विहिता बौधायनीये द्विजैः सर्वेषां स्फुरसंभवे तु समयाद्गोपालाः स्वगृह्योदिताः ॥ श्रोषध्य
भावादिनानु घटते चेच्छ्रावणालिक्रमो याज्याप्यास्सिल पंचमी श्रुतिकरौ भाद्रे सितं पर्व च ॥ ८२ ॥ सर्वैरेव यथास्व
मस्य तु विधेः पूर्वाह्णकाले स्मृतो वा ब्रह्मकर्मोऽस्य च सामगानां विदुषां कार्यस्य हेतुर्भवेत् ॥ कृत्वा पारुचि मध्ये सेद्धुलिगाले
पञ्चदश्येव श्रुतौ रुतस्तु सप्त पठि सिते स्वनिगमं कुर्वेरहोऽपराह्णे वा ॥ ८३ ॥ पौषे स्याद्विधिरेष वा तदसिताष्टम्यां खलूत्स
र्जनं पूर्वाह्णेऽथ भवेद्यदि द्विजजनः श्रावण्युपाकर्मकृत् । पुष्यादेन्हि सिते च रोहिदमथो चेद्भोष्ठपद्यामुपाकर्मका
रिणः सितप्रतिपदि प्रोक्तं तदोत्सर्जनं ॥ ८४ ॥ कुर्याद्वै तदुपाकृतिं यां विधिदिने बौधायना ह्यासु वा पौषां माघा
शुक्लपर्वणि जगुर्भाद्रे तु काव्यायनः । ओहेन तवलु सामगास्तु तपने सिंहस्थिते पुष्यभे कुर्वीरन्यदि हस्तभास्तथमतत्पु

= तदाखो =

ष्येऽथ चेद्भाद्रके ॥ ८५ ॥ उत्सर्गं तनुयुर्नभस्यपि भवैदुत्सर्जनोपाकृती भ्रलब्दं विदधीत तेन तु भवेद्भाध्यायनेऽथ दसां ॥ ह
यैर्प्रिर्ईषसिंहस्थिकपटेष्कर्कस्थयः संक्रमोऽक्याभीनधनुर्युक्तुषडसीत्यास्वनुक्त्वा मे षयोः ॥ ८६ ॥ प्रोक्तं तथ
वं सप्त वधनमुदक्कर्कटविदस्सिंएं सर्वास्व स्वविशेषतः पुनरमाः संक्रांतयः सप्तधा ॥ मंदास्या द्विधिभो नरात्रयग

तामंदाकिनी रेवती चित्रा मित्र मृगे च भाश्विकरयोः पुष्ये भवे धांऽक्षिका ॥८६॥ स्यात्पूर्वात्रितये तथा यमभयोर्घोरा ध्वनि
ष्ठा पुनर्वस्वोर्विष्णुनिलर्क्षयोः शतभिषक् सूक्ता महोदर्यथ ॥ ज्येष्ठार्द्रोरगमूलभे शुक्रस्थिता राक्षस्यथो मिश्रिता राधा
कृत्तिकयोः क्रमेण घटिकास्ता सुस्मृताः सप्तसु ॥८७॥ पुण्याख्या ह्यखिला तु शार्विवसु संख्या यान्नवद्व्यादशाष्टा शास्त्रं ख
तु मुख्य मासवथ नभिः पुत्रीतरैः संक्रमे ॥ प्राक्पश्चात्त्रितये च योपवसनं कार्यं कृत्वा कांक्षिभिर्यत्संक्रान्तिपुण्यं ह्यधे
यमखिलं म्लेच्छ विलोमं बुधैः ॥८८॥ सूक्ष्मत्वाद्रविसंक्रमस्य विहितानुष्ठानयोग्याः पुरो नाड्यः पंचदशोत्तयोऽस्त्यान्
भास्तावंत्य एवोत्तराः ॥ याः याः संनिहिता भवंति घटिकाः पूर्वोत्तराः संक्रमे ताः ताः पुण्यतमास्तथा घटिकास्विन्नाः
षडेक कर्कटे ॥८९॥ प्रोक्ताः पुण्यतमास्तथा दश दशप्राग्गुत्तरा नाडिकाः मेषाः स्युर्विषुवे परास्तु षडशीत्यास्ये मृगे भादि
माः ॥ त्रिंशत्कर्कटके पुरस्तु मकरे ता एव दिग्भिर्युताः पुण्याः स्युः परतोप्यभाल्य घटिका पुण्यत्वमाभाविमत् ॥९१॥
तत्पुण्यानि शायप्रदर्शनपरं प्राक्पर्धरात्रात्तुलामेषोस्ता यदि तद्दिनोत्तरे दिनस्य भाधरात्रे तथा ॥ पुण्यं स्यात्परतो
निशीथसमये संधौ भवेत्संवरे ह्याद्यार्धं शुभमत्तुलं षडशीत्यास्येत्वधो पूर्णक्तितः ॥९२॥ संक्रान्त्यं च शर्भादि

नाम घटिकाः पूर्वे स्युः पश्चात्तुले स्यात्तां यदुदये परे स्युर्घटिकाः पंचदश मताः शोभनाः॥ प्राहुः केचिदथो दूरात्रसमयास्य
श्चात्र संक्रांतिषु प्रस्यासन्नमहर्दलं शुभमिमाः सायोदयस्य घटीः॥८३॥ भूयः पुण्यतमास्तथा यन्नमधः पश्चान्निशा
र्धा पूर्वे घस्रासन्नमहस्तदर्धमथवा पुण्यं निशीथे तु चेत्॥ आयेनायनवर्जितेन्हि निशि विलासं क्रांतिरर्वाग् हस्तिथ्येकैव
निशीथगाथदितिथिः शस्तं तदा प्राग्दिने॥८४॥ संस्कार्धयदि संक्रमस्य समये भिन्ना तिथिः स्यात्परेह्न्याद्यं दलमुत्तमं
स्मृतमथो द्वे चेत्तुनीरो निशः॥ पुण्यं पूर्वमहो भवेत्तु मकरे याम्ये तु रात्रेः परं पुण्यं प्रोक्तमहोस्तगे तु तपने स्याद्यामदोषे स
धः॥८५॥ मत्वा सद्दिनये पि पुण्यमवदन्केचिन्निशासंक्रमे तत्रासन्निवशाद्दिनिष्ठफलदा रात्रिर्निषेधेषु तु॥ यात्रोदर

मोः पि कोविदैरपि हितः प्रागूर्ध्वनाडीमहो थार्वाक्संक्रमणाद्दिनेर विमितैः स्यान्नादिकालः स्मृतः॥८६॥ अंशः षष्टिकलात्म
को नु गुरुः क्षुद्स्मृसत्वगत्या कला षष्ट्यंशा द्वि विलोर्धिकादिरुदितः पुण्योत्र पश्चाद्रितः॥ नाड्यो षोडश भसंक्रमात्परमधः
श्चोर्क्ताः शुभाः षोडशार्थं दौरेक घटीत्रयोदशपरे लेखुक्ता भरात्वोः क्रमे॥८७॥ प्राक्पश्चात्पृथुभाः कुजस्य सफला
नाड्यः पश्च तथा तु सौम्यो स्युर्घटिकाश्च यं मनुपलेषु गोरांत्वीरीतु॥ नाड्यः स्युः पलसप्तकेन सहिताः सार्द्धाश्चत

स्वः केवलस्तत्संसेकपलं चतुर्घटिकला संख्यास्तु नाड्यस्तथा ॥८८॥ सौरैः सप्तपलैर्युताश्च अथ निशिथ्यन्तादिगा संक्रमैः संक्रांति
र्व्यतिपातजन्मसुतथा युग्मेति हासस्थितो ॥ गर्भाधानविवाहकाम्यविधिषु त्र्यंशा प्रतिष्ठाव्रतैः पार्वतीव्रते निर्धने चेदयममु
लोभ्य नाम्न शस्ता निवा ॥८९॥ दर्शेऽश्वाद्रुविधिं त्रिधां विभज्य दिनां सांशे परान्हे चरे न्निस्त्वं यद्युभये यद्युरेष विहितः सर्वापरा
न्हस्थितः ॥ दर्शोऽथ हि ग्रहगो परान्हत्वे च युक्ते स्यात्सराधः स्यपेदृष्टेतु प्रथमेन्हि वह्नेच गलेर्वाश्यापरोऽध्वर्युभिः ॥९०॥
र्थं दोषे सुयथैष्टमेलदुदिनं सायं नैर्मिर गन्निहूतस्त्रीस्तद्वः कुतुपास्थिते पितृ नेपुर्दर्शे स्मृतं पार्वणं ॥ द्वेधा त्वं कुतुपं समय
मपि वा योन्वेस्य सा विव्यते दर्शश्चेन्नु दिनद्वयेपि कुतुपं नान्वेस साथवादिमं ॥९१॥ यः स्वल्पं दिवसद्वयेपि कुतुपं गच्छेच्च
दा ह्यतरे ग्राह्यो वृद्धिसम स्वयोरिनरथा सर्वैन्यथा हृद्ये ॥ आपीचेत्कुतुपश्च पश्चिमदिने थान्हो मुहूर्तोष्टमो वि
ज्ञेयः कुतुपोऽस्तोदय मुज्झो दर्शयोक्तावृता ॥९२॥ सा ज्ञेयापितृ सर्पणादि विषया प्रात्यौ पिदर्शस्तु ला दाना देपि
तदेव तोषकृदनाहार श्रवादो परः ॥ स्त्रीकार्ये मिथुनांगना प्रसवतुलामीनास्थितो - - - - - - - - -
द्वोखिल देवकार्यविषये ग्राह्योन्यदा कृनेरः ॥९३॥ योषादित्रिषु भाद्वकेच बहुला ष्टम्यो ष्टकाख्या स्मृता मार्गेष्टमु

लोट

दि-

सितापि कैश्चिद्दुहितार्थकां नवम्योसिताः॥ मासानामुदिताः शुक्ला मुनिभिर्वैरैरन्वष्टकाख्याश्चरेन्ति संख्या ईयामासु मातृयज्ञं
त्वन्वष्टकाख्यादितः॥२४॥ पश्चादेसेश्च मघो पृथग्विलनु याहृष्का छिका न्वष्टकास्तं वा श्राद्धमतो न्यदा स्वपितृभिः श्राद्धं सह
सां भवेत्॥ शास्त्राव्दादथ पूर्वे मासि पितृयज्ञो न श्रापि कुन्दाइमा मार्गभावण माघ भाद्रपदगास्त हश्रया नादयः॥२५॥
मांगल्ये शुगृहप्रवेशे राज्याभिषेके स्वर्गप्रतिष्ठा मखारंभे ष्वात्मतनसंक्रिया सुचयज्ञे न्नांदीमुखाख्यान् पितॄन्॥ शार्भिा
न मुखक्रियासु तनुयाद्वोढाह कार्यावधि वष्ट्यर्वेत्स्व पितॄन्पितोधारिपितुर्यो ज्या मृतुतः पूजयेत्॥२६॥ मातॄणां प्रथमे
न्हि सर्वदिवसे तु स्यात्पितॄणां मध्यंदिने श्राद्धं श्राद्धं विधिः परे ध्रुविश्वदेवे मातामहानामथ॥ पूर्वेद्युर्दिवसे दधीनं वान्वय
मिदं पूर्वाह्णमध्यान्हयोः दश्वाष्ट्रेतदसंभवे तु सहवा वा पूर्वकं स्यात्प्रगे॥२७॥ स्वतान्यासुतिथि वा षवस्व मसितेपसे
चरेस्त्रस्त्रहं पंचम्योषु वादिगादिषु च वा श्राद्धं यदि ल्लत्सम्नः॥ एकस्मान्हि युगान्तरे विलयजिं दर्शे पृथग्वाचरेद्दर्शेनाय
दिनं विकल्पत इति प्राहुर्बुधाः केचन॥२९॥ आम्भं स्पादयनं शुभं पितृयज्ञो नञापि सुक्तेहरौ शास्त्रं मासचलुष्टयं तद
धिके श्राद्धस्य प्रसंगेसिता॥ पंचम्याः पुरतस्त्रतो भिद्कलमोप्यूर्ध्वं दशम्यास्ततो नंगः सोपि मयान्वितः शुक्लेतरेति

॥ स्वस्तु शाके रवि १९

॥२२॥

एकत्रापि महालये पितृयजिं कुर्यात्समर्थस्तु वैतन्निन्नस्सह मत्र षोडशाद्दिना न्यथ्याहितानीह यत्॥ ओं कृत चिथि वृद्धेलोधिकृदि
नेष्वेतन्निरिया प्रान्ये श्राद्धं पर्वसिलं प्रहीलुमथवादर्शात्परां पुरुषतिं॥१००॥ श्राद्धान्यत्र महालये प्रतिदिनं नाके तिपक्षस्तदा कार्या
कर्मसमाप्तिरन्वहमथ श्राद्धक्रियेवान्वहं॥ श्राद्धस्याक्रियतेसमाप्तिदिवसे देयात दादिक्षिलाथैनश्चेन्नमहालयेरचिलदासन्ना
हितिथ्याः पुरा॥२॥ कार्यं कृत्वचिदन्हि तत्रतु नवेत्सामग्र्यभावात्कृतं कस्मिंश्चिनतु याद्दिने दिनकरो भावत्स्थितो वृश्चिके। दर्शो
वाश्विनमासि लद्धिरन्वयेद्वाड्लेतु कृत्स्नत्रयोदश्यां पायसमाक्षिकाज्य बहुलैः श्राद्धैरतोषान्वितन्॥३॥ न्यश्चेदि दहने कुवर्ग
यजनं मोहाद्धिदध्यात्तथा पुत्रा एणम पिपार्वणं सन्नमध्य श्राद्धं नापिंडान्वितं॥ अन्नस्यादितिकेचिदाहुरपरे श्राद्धं सकामं त्वि
भावस्मिन्नेतिनिषेधवाक्यविषयं युक्त्या व्यवस्थापनं॥२॥ स्थलादि महत्तरास्त्वविभागराल्सागन्युद्धं धतो यादिभिर्नपारां नवि
दंष्ट्रि ष्टं प्यनञ्जनाध्यारोहलोहोपलैः॥ विद्युद्दंडनगाधिरोहणमुखैः पापे पद्यातेनर्दएणं सेतानामसरावतां वरयेच्छा
द्वानिभृते सिते॥४॥ श्राद्धे प्यत्रपितॄन्मृतोथनतदान्येषां पितृणामिह श्राद्धं स्याद्दतएववैधमरणे। वन्हि प्रवेशात्कृते॥ ६॥

॥२३॥

स्त्रीणां नेह यजिर्मध्ये नुमरणे प्रायोपवेशेन तथा वैधव्यात नुयाद्यजिं स्मृतिबल्लादन्त्राधसापिंडबन्तः ॥५॥ पश्चाद्भ्रातृतिथिप्रयुक्तमिह
यच्छ्राद्धं सुतानां भवेदेकोद्दिष्टकमेव तद्यदि हतं तीर्थस्य स्यात्स्थते सितेः ॥ पक्षेन्यत्र दिने तु पार्वणविधिं कुर्यादयोश्चेत्पितृस्ताते नोन
पितामहे स्वजनके स्त्राद्येह ते बाद्धमोः ॥६॥ एकोद्दिष्टमिह स्मृतं स्वनियतं त्रिषाबुधाद्येह ते धूर्तं कार्यणमत्रान्न दिवसे त्वस्मा
दिपिर्येहताः ॥ तेषां स्नुतिरागतेम तदिने त्वाचारतः पार्वणं चैकोद्दिष्टमुतेह कार्यमसुतो नान्यद्भवेत्तत्रतः ॥७॥ सिद्धे मूल
निमित्तकं यदि तु मत्कान्यं तदा स्यात्तथ ज्ञेवाथोन महालय स्थित चतुर्दश्यां कथंचिद्भवेत् ॥ विप्रादेरपि संभवाद्यदितरान्तल्य
क्षमध्ये नरो वरपं कुत्रचिदन्हि शास्त्रनिहतश्राद्धं चरेत्पार्वणं ॥८॥ शस्त्रसंक्रमणं ततोपि नियुवं श्राद्धे यतं स्याच्चतः पातो जन्म
भमष्टकाश्च विहिता स्तद्युगाद्या ग्रहाः ॥ श्राद्धं काम्यमपीह नित्यमुदितं पिंडैर्विहीनं भवेन्नत्वत्रान्यनिमित्तके पितृयज्ञोपि
उग्रहाणस्मृतं ॥९॥ दर्शे जन्मदिने च बांधवमृतौ माध्यां मघास्ते धने विप्रे चाप्तिलिने मघासु रत्तिथौ तीर्थे ग्रहे यादने ॥ का
र्ये श्राद्धमवश्यमेव न दिनं दुःस्वप्नहशेन वा श्राद्धे चापि रुपा वथो यदि गजच्छाया तदापि स्मृतं ॥१०॥

13

सूर्येहस्तगतेत्रयोदश्यांतिथिश्चंद्रमघास्तुगजच्छायोक्ता करगेतुसूर्यशशिनौ दर्शेयदा सा तदा ॥ दर्शांते ग्रहणं रवेर्यदिगजच्छाये
ति सान्यास्मृता थाप्यपि श्रयणे रोहिणी युगादिनं श्राद्धं तथाभसहं ॥११॥ भद्रा वैधृतिकृत्स्वपुत्सतनयोस्त्वस्यादिके पूर्णिमा स्वा
श्विन्यादिककार्तिकी यदि मिलितकाले त्वदं स्वं स्मृतं ॥ योविष्टिव्यतिपातयो रविदिने योगः स च पाशिधः कुर्यात्तत्र विशेषतः पि
तृमुखिं भानौ तु कन्यास्थिते ॥१२॥ नक्षेत्रैवनेवोदकेन च गृहमध्ये दुनेकीर्तिताः श्राद्धमीसमयाश्च थो निगदितं यद्यत्फला
कांक्षिणा ॥ अश्विन्यादिशुभेषुयत्सतिगुरावासन्नतिथिषु थिं नां करेषु कर्ममुखेषु पित्र्ययज्ञनं वीक्ष्यं निकषे रविः ॥१३॥
सार्पश्रुत्यमघाकरारविदिने स्युश्चेनंदोयोपितः पुत्रार्थं विधिना समर्च्यतर्पणं श्राद्धं चरेन्मासमं ॥ पिंडश्रास्यसमापयेदथ
वाचेद्रू= रवौ सम्यगमेदोकुजेस्याच्चेद्रूत्ततिथिर्दगोकुजादिनेवैरि च तुर्थी भवेत् ॥१४॥ एतास्तु तिथयः शुभाः पितृयजे पित्र्या
दिका कृत्तिकास्तु नंदा शुरवसंज्ञकाः परतरास्तान्प्रोक्षयश्चां यजेत् ॥ श्राद्धेवत्समथान्यनांदिकविधौ विश्वादिकां स्त्रीगतिति
श्राद्धार्हाः समयाः स्मृता श्रौते पर्वैः श्राद्धेषु निर्णीयते ॥१५॥ अस्मिन्वहुपरान्हगा तिथिपिरसो कालः स्मृतः पार्वणे श्राध्या

स्ते ग्रहणापराह्नसमयेनास्ते च वा मायदि ॥ श्राद्धात्पूर्वदिने क्षयो यदि तिथेर्वृद्धौ तु सामे परा तुल्यं तु ग्रहणापराह्नसबयु श्राप्रासादि
केषु नरा ॥१६॥ एकोद्दिष्टविधिर्मनुष्ययजनं मध्याह्निके नांदिकं प्रातर्दैविकमासिकं च यजनं पूर्वाह्न एव स्मृतं ॥ एकोद्दिष्ट
स्वेषु कर्मसु तिथो द्वेधे नयः पूर्ववद्दैवे चोदयिकी क्रियासमययो थ्याता व भावेशु भा ॥१७॥ एके वाखिलकर्मकालयुगसो
श्राद्धादि मावापरायोमन्वादि युगादि कर्मतिथयः पूर्वाह्निकाः स्मृसिते ॥ विहितयाश्च परान्हिकाश्च बहुले पूर्वापरान्हावि
हद्दैर्धा भल्लदि नांशको निगदितो द्वैधे तिथेः पूर्ववत् ॥१८॥ एकोद्दिष्टविधिर्मृतस्य निधनस्थानेन तो गर्त्तनिस्थाने त्रिश
मण्यस्य संचयविधेर्देशे श्रयं स्यादिदं ॥ तुर्येवाह्नि तृतीयकेथ तनुयाद्याधे चतुर्थे दिने श्राद्धं च मसमसमा प्रमवदिमुद्र
दन्ताः पुष्पुमद्विजैः ॥१९॥ गोवित्तादि तिथेः प्रमस्य यदभून्तेतादि संजीवतो देयं संचयमासरे द्विजवरैः सत्रादिभिस्तुभ्यमान् ॥
देयं पंचनवे त्रासंख्यदिवसे श्राद्धे सुसंजीवमे दाशो चात्परतो द्विजानि तिनवश्राद्धस्य कालाः स्मृताः ॥२०॥ श्राद्धंत इमि

तैर्वर्षे

14

॥१३॥

तेर्कसंमितदिने वा स्याद्द्वितीयादिकं मासादौ प्रतिमासमत्र यतिथिष्वेकेन वा न्हात्रिभिः ॥ हीने षाढिमषष्ठभानुषु तथा मासेषु
पक्षत्रये चैवं षड्द्वादश मिश्रकाणि नव चैकोद्दिष्टरीत्याचरेत् ॥२१॥ श्राद्धान्यग्निमतो भवंति दहनादेकादशाहादिषु स्युस्तेऽपलि
कतः परं मृततिथावेवाथ शक्तिर्न चेत् ॥ स्युः षड्भिर्ऋतुभिर्द्विमैरथ विभितैरेकत्र वा द्वादशो नाह्नि द्वादशमासिकानि तदिदं सापिंड्य
तो वा किमस्मृतं ॥२२॥ स्यात्सापिंड्यमनग्निकर्तृकमनग्नेः पूर्णवर्षेन तः प्रागप्यभ्युदयागमे भवनपक्षे मासि षष्ठे गते ॥ सार्धे
मास्युत वा सरे वित्तनुयादेकादशे द्वादशे वान्हूनाब्दसपिंडने त्वपि पुनः स्यात्तोऽ[illegible]नां कृतिः ॥२३॥ श्राद्धानामनुमासिकानि
लुप्ते चेत्तान्येव सापिंड्यतः पश्चाद्द्वादशमाग्निकस्य तु निरग्नेश्च त्सपिंडीकृतः ॥ आमश्राद्धमयवा सदर्पणं तनुयात्स पक्षत्रये था
ग्निमान्कृतानग्निसपिंडनं मृतदिनात्कुर्याद्दिने द्वादशे ॥२४॥ विप्रो प्रेतकृतिं विधाय सकलामेकादशाहे द्विजः कस्मिंश्चि
द्दिदधीत वान्हि पुरतः सापिंड्यमिंदुक्षये ॥ स्वाशौचोत्तरदर्शवासरइदं स्यान्निरग्नेरहो[illegible]त्सपोदर्शश्राद्धकृतो ह्यमंत्रमुदितं शूद्रस्य च द्वादशे ॥२५॥

पुष्ये मासि तिथौ च यत्र निधनं तन्मासपक्षस्थिता प्रस्वब्दं स्मृति कालिकी तिथिरसौ मासस्य पक्षाहः स्मृतः ॥ यत्रादौ रवि लुप्ता वनौ गविगदितः
सोरेरविवा हादिके स्यात्सांवत्सरिके तु पित्र्य यजने चांद्रोत्र मासः स्मृतः ॥ २६ ॥ न्यूनः स्याद धिमासके यदि रवौ यत्र शिगे वार्षिकं तत्र
रोगे विदधीत तत्स्य मलमासे प्येत दुक्तं पुरा ॥ श्राद्धं वार्षिकमाचरेन्नियमतः पित्रोः पितृव्याग्रजभ्रात्रोः स्वात्मजहीन योस्तदितरे यांस्ता
धिकारागतं ॥ २७ ॥ नो पुत्रस्य पितानुजस्य न चरेद्धूद्धं वरीयांस्तथा सापिंड्यं तु विनान्ययोः पितृ कृतिं स्नेहाच्चरेन्नामितो ॥ यत्राहन्य
धिका पराह्नसमये सा स्यात्तिथिः पार्वणे साम्येन क्षयपराह्नभागयुगसौ ह्रस्वोत्तिथे सत्तरा ॥ २८ ॥ ग्रात्वा ह्रस समस्तयो पुरतो को नापराह्ने

स्पृशे क्षयदा या खिलमध्याह्नलेश हगता सा सर्वदा ग्राह्य स्मृता ॥ श्राद्धं पार्वणमारभेत कुतुपे यद्वा स्वकाले थ सग्रन्थो यान्य तमः स्मृते पुसम
ये षु स्यो पराह्नो बुधैः ॥ २९ ॥ पक्षे मासि मते तिथावविदिते तन्मास गे कादशी स्यात्तस्य क्षगता स्यात् विषये कृष्णानु पक्षा स्मृतो ॥
ग्राह्या सो तिथि रिंदु संक्षययदि नं तन्मासि वा संभवाभावेत्वीग्रातिथिः सितार्थन मतो मासोपि दर्शस्तदा ॥ ३० ॥ मार्गे माघनभस्य यो
रुन भवेद्ग्राने तु तिथ्या स्मृता सा मार्गादिगता थ मास दिवसो ग्राह्य ॥ स्यात्तिका व स्मृतो ॥ ग्राह्ये श्रोभिन संस्थितस्य यदि नो ज्ञातो

स्तु५

ध=

॥१४॥ स्थि=२ नैमेकोनितिथौ नक्ष्यस्य श्रुतिकालिकाव्यथ दिनं यान्यस्य वा संस्कृते ॥१३॥ नष्टां तं विद्धि तेन मासि गा दिनस्तन्मासि दर्शोऽथ चेत्तन्मासोन
मनस्तिथि श्च विदितामार्गादि मासः स्मितः ॥ क्षेत्रक्रत्तद्विवसोऽथ मासादिनयोस्तत्रास्मृतिश्चेद् मावास्या मर्श गतात्थ यस्य निधनं वा
ऽपि न विज्ञायते ॥१२॥ ऊर्ध्वं पंचदशाब्दतः प्रतिकृतिं संस्कृत्य तस्याचरेद् दंसं कर्म स एव दाह दिवसः स्यादाह्निके कर्मणि ॥ विष्वं पु
त्रवतामपिंड सुदिनं श्राद्धं मघास्तु तं मंवर्षास्वेतद्यो विभक्तसहजाः कुर्युर्मिलित्वैव तन् ॥१३॥ अज्ञोऽचोपहतोऽन्तु मासि कृवि
धेराशेच कालास्यथः श्रत्वेऽश्वोत्तरमासितद्विनमभावास्या सितैकादशी ॥१५॥ कृत्वा वाप्यनुकल्पतो ग गदिना धोवार्षिकस्यो
त्तरे मासेन तिथिमन्तरेण समयाप्त्वा शेोच विघ्न्नपुमी ॥१४॥ श्राद्धे चेत्तरविघ्निते मृततिथौ दर्शादिके वाह्निकं कुर्याद्युत्तर
मासित तिथिसु खे काले भवेन्मासिकं ॥ श्राद्धे विघ्ननिमंत्रणात्स्वरसुमारंभात्त्वपाकादिना मृत्यो जन्मनि चेच्छ्रुतेन्युगृहे गेवा
शौचदोषो भवेन् ॥१५॥ ग्रतातेपिनवाथदाल भुवनेकश्चिद्धिनद्रुसंभुक्ते काचनमतः शुद्धिर्हि जानांस्तजा ॥ मध्येस्तु
राविवाहकोरशुचिता चेछेषमन्नं परे देयं दानविधौ तु नास्त्यशुचितासंकल्पितस्यामतः ॥१६॥ भार्यार्तौ स्वतितं चमेतुदिवसेस्या ॥१४॥

द्वार्षिकं मासिकं पक्षान्ते वर्धं तु भार्यकस्त्वधिकृते प्रत्यंतरे निष्ठति॥ कुर्यात्तद्दिनयं समुत्थ्य दिवसे दर्शे तु भार्यानिवे श्यामश्राद्धवि
धिः प्रवासविधुराद्यास्तु श्वरेयुर्द्विजाः॥ ४७॥ श्राद्धस्तत्र न चेदिमं वितनुयुर्हेम्नैव पित्र्यं विधिं भार्यालब्धदि प्रवुग्रजन्मनि तथा हे
मद्विजारंभवे॥ विंशाद्दन्हि मुहूर्तपंचदशकं पूर्वापराह्णाभिधे त्वर्धे स्तो दिवसस्य मध्यसमयः प्रोक्तोऽत्र मध्याह्नकः॥ ४८॥ त्रेधेनः
क्रमशस्त्र्यो दशांस्य वयवास्तु पूर्वमध्यापराह्णाख्या भागचतुष्टये प्रहरकः पूर्वाह्नसंज्ञोऽर्धयुक्॥ मध्याह्नस्त्वपराह्णक
श्च गदितो यामस्तदर्धः क्रमात्सायाह्नस्तु तुरीययामकमथ प्रातस्तथा संगवः॥ ४९॥ मध्याह्नोऽपराह्णको निगदितौ
सायाह्नकः पंचधा भागैर्वा दिवसस्य यस्तु समयः प्रोक्तेषु पक्षेष्वपि॥ यस्मात्सोऽत्र नतः शुभः प्रकथितस्तत्कालकु
र्मस्वथो गोविप्रातिथि खड्गपात्रकुतिलाद्दर्भा मुहूर्तोऽष्टमः॥ ५०॥ दौहित्रो रजतं च वह्निरुदितो नेपालजः कंबलः कृष्णो
वा कुतुपाष्टमेऽथ विहिता ह्येते वैश्वदेवात्परं॥ दर्शे पिंडजनिरुप्य मन्वपि हि तं श्राद्धं त्रिधा भाजितस्याह्नो चरमे द्विधा
ह कुतुपांशे ह्यादिके तु स्मृतं॥ ५१॥

16

अन्येषां तदथाब्दिकं द्विजन्मभिः कुर्वीत पूर्वाह्णिके मध्ये स्कुतुपोत्तरार्थकमुखे काले च रेदाब्दिकं ॥ एकोद्दिष्टमुपक्रमेत्तु कुतुपे प्रागस्तु
नांदीमुखं पुत्रोत्पत्तिनिमित्तकं तु पुरतो नाभिच्छिदायाभवेत् ॥४२॥ आशौचांतरसंभवेपि शुचिता कर्तुस्तदानिस्पृपि प्रोक्तं तद्योत
दतिक्रमे तु परतस्त्वाशौचतः कीर्तितं ॥ संध्याप्रागुदयात्तु मूर्तियुगलं सूर्यस्य चास्तात्परं नाडीनां त्रयमत्र रात्रिषु नवं श्राद्धं न संध्यांति
के ॥४३॥ नाशौचे त्वपरेतरत्स्वकमृते कुर्याद्दृशां त्वेनिशो न्यस्मिंस्तत्तु यान्न तु कश्चिदमं प्रोक्तो निषेधो ग्रहे ॥ याम्ये सौर्ये बुधसंगमेपि

तस्य जिःपिंडैर्विहीनास्तथा पातादौ च युगे हितेथ न चरेदुद्वाहतो द्वयोर्दे ॥४४॥ मासान्यिंडविधिं तथोपनयनात्सहेतस्मपिंडोप्यथो
द्वाहाद्दावयिपिंडदानमुदितं पित्रोः क्षयाहे खिलैः ॥ सापिंड्येसमहालये खलु गयाश्राद्धे स्वधावाचनं तु स्तेसपिंडविले■ने यत्न
दिनं शोध्यं शिवादीपने ॥४५॥ श्राद्धं चस्यादिने तु चेत्पतितके नदीहे यथासंभवं शोध्यं स्यादशुचित्वतः परमहः शोध्यं भवेत्सर्व
था ॥ यद्यब्दात्परमुत्तरायणगतः पक्षोसितः शस्यते सर्वं मेषदिनत्रयं परिहरेन्नंदां सभूतां स्मरं ॥४६॥ वारे सौरिभृगुत्त्व
पातपरिघे भद्रां तथा वैधृतिं जन्मास्यातिकराश्विपुष्यहरितो न्यस्मेन्नलस्येशभं ॥ राधाश्वेत्सभफाल्गुनीद्विपदैभं षाढात्तु

राधापुनर्वस्वाख्यंसमितिसंक्षवेबुधजनेर्वर्ज्यैकियद्दोषजः॥४८॥ दर्शेशक्रयुगग्निमंत्रिचरणान्येकादशीभाद्रगंस्मृतं निंद्यंतमंत्र
जेत्स्वजनिभं तस्मात्रयोविंशकं॥ दिङ्मन्वाशुगतुल्यभान्यशुभदान्येकोनविंशं तथा तुर्यद्वादश राशिगो ह्यमगतो हेयो त्रकार्ये
स्मृती॥४९॥ नंदाद्दे नन्निषिद्धनामतयजोवेकादशाहादिके चेन्मन्वादियुगादिसंक्रमदिने दर्शे नशोध्यं दिनं॥ एकस्मिन्द्विबहुक्र
मोयदि भवेत्काले विदध्यात्तदानंत्रेणाथवा एवं विधायच पृथक्श्राद्धं निमित्तक्रमात्॥४९॥ सापिंड्यो त्तरकालिकानि युगम
न्वादिक्षयाहादिषु श्राद्धान्यन्यतया चरेद्युगपत्तन्निमित्तागमे॥ स्याच्चेच्छ्राद्धनिमित्तकालयुगपद्भूवस्तदैकक्रियानु
ष्ठानात्सकलस्य सिद्धिरुदिता तंत्रेण संकल्पतः॥५०॥ एकस्त्वेक निमित्तमेकदिवसे श्राद्धं न चावर्तये द्भिन्ना न्वेनतु वैश्व
देविकमनु श्राद्धं चरेत्साग्निकः॥ पश्चाद्धूतमखादयेन ग्निकं जनतस्त्वग्नौ हुतेर्वे नरं स्तेषुस्वक्षेर्विकिरस्य चांतरतनत्याका
नेरेण चरेत॥५१॥ देवास्वं मखमंततः पितृयज्ञः स्याद्भूतयज्ञोथ वा श्राद्धान्तेन नदंन एवसकले स्याद्वैश्वदेवादिकं॥
कुर्याच्छ्राद्धमनग्निरग्निसहितो व्येकाद्दशाहादिके शिष्टान्ने द्विजसान्न्महा मखवह्नितः स्याद्न्यतोन्योधसा॥५२॥

17

घः

निःप्यश्चाद्रमघीहस्तामनुपूर्वथस्याकेन तेनैव वाग्यद्यस्यारिविल्दे भ्राः प्रथमतः श्राद्धं मरेनार्चिताः ॥ चैत्रोऽर्ग्रेद्युः ग शुक्लपक्षतिरसौ
पुष्पाद्वितीयासिता स्यात्स्वात्यश्विनयोः शुभायगादिता शुक्लान्तनीयाशक्या ॥५६॥ स्वात्यादौ मधुराधभाद्रकृत्तवोमासमूर्थिताया
न्विताऽरोहिण्या श्रवणेनया बुधदिने सा तिथिरशस्ता दिता ॥ चैत्रे माघनभस्ययोः सितचतुर्थी शस्यते न्याविद्याशन्क्लाश्रोमयुता
शुभाथभरणी सौर्यन्विता फुनमा ॥५७॥ मार्गे भाद्रनभस्तयोर्मधुजबौ कास्तिनापंचमी स्वापेत्वग्यनरा हरेरसितगाब्धषष्ठी तु
सर्वा शुभा ॥ शुक्लाऽऽरयामधुमार्गयोः शुभयगातुर्जेन भस्येवराघेशास्तेहसिताऽऽनभस्य सहसोर्मा घेतिथिः सप्तमी ॥५८॥ शुक्ला
न्यापिरवौ शुभाऽऽलिफलदा सारेवती संयुता सार्धश्रा समघा कैरेर्व रुणभेनार्कस्य वा संक्रमे ॥ सोपेताधिकपुष्पदा बुधपुनर्वस्व
न्विता त्वष्टमी चैत्रे मासि सिताग्रिया बुधसुताकाम्यान्विताऽऽवासिता ॥५९॥ पुष्ये पुष्पतराघमाघुसितगाऽऽमीर्धार्चनेऽग्र्यादिता
न्याशुक्लोपि बुधान्विताथ नवमी शस्ता खिलेषेमयोः ऊर्जे चाश्वनरा सिताथदशमी ज्येष्ठे सिता पुण्यदा हस्तेऽसौमदिने स्मृताः

शहरासे वाग्निषायोनमा ॥५८॥ एकादश्यां विना सिता तिफलकादिस्वर्णपुष्पान्विता द्वादश्यां रविला भुभा सितगता स्वग्या श्रान्ति
शान्विता ॥ सोत्कृष्टाथ भगार्कवा सुसुरपक्ष्या दभेरन्विता भुत्या वाजपदेन युग्मदहनैर्द्वादिस्वयुक्तेयुता ॥५९॥ स्याच्चैत्रादिगता
क्रमाच्छुभतरा माघेतु कृष्णाष्टमी मूले वायदिशस्थते त्रवतिलस्नानाद्यथारोगरुः ॥६०॥ सिंहे मेषगतो रविः करयुता चेत्स्यात्सिता
द्वादशी योगे स्मिन्व्यतिपातके विजनुयाद्दानाद्यथोक्ता तिथिः ॥ पंचेवो मेषुधृष्णगा थभुभदा भूता सिताङ्गजमासाप्युग्मा कु
जयुग्मधावतिफलोर्जे तूनमात्वाष्टयुक्ता ॥६१॥ चैत्रे वा रवि नभोनभस्यगसिता त्वग्या गथा पाष्टगा वैशाखोर्जतपः सुपुण्यफल
दास्या त्वोर्णमासी नथा ॥ मासर्क्षे सकलापि जीवशशिनो स्त्वेकर्क्षगत्वेप्यथो वा नेदेवगुरोर्यदेंदुयिषुलोमा सर्क्षगो चेद्रविः ॥६२॥
नस्नात्वं वदेशे महत्वमिहितार्थे द्वेयुतस्यार्धं द्रमाद्ये षष्ठे कौ विधिभे त्रियान्नियमभवास्तेषु चेत्कार्तिकी ॥ शस्तासा रविमंदशीवदि
वसेतीवीतमामेषगत्स्वार्कि श्वेतनयः श्रुतौ गुरुविधू सिंहे च माघ्युनमा ॥६३॥ पुण्या माकुजसोमजीवसहिता मैत्राप्यरुद्रान्विता

दिसा अेकपदर्क्षवारुणधनिष्ठापुष्यराधाख्यभैः॥ पुत्रम्याविद्धकर्क्षमुकशुभनरामाघेथ कार्यं यथास्नानं दानमिंहेवा पूजनमुखं विधा
ल्निवंथेषु गम्॥६४॥ श्रीदमीनारिजागलेशाभुजगस्कंदार्कदुर्गाक्रमादंबावासुकिमुख्यजस्मरशिवा भोजासनाख्येश्वराः॥ एतेसमुःप्रतिप
न्मुखामुतिथिषु स्यादेवपित्रर्चनेमावास्यासकलाश्चयाशुभनिर्भीयन्वयाकीर्तिता॥६५॥ पूर्वेधर्यदिभादिपु कृशुभनरा सर्वेत्तरेवेक्ति
पापर्यामायदिसोन्वयःशुभकरेथात्या श्रुतिर्द्वीदशी॥ रोहिण्यष्टमिकाथुनातिसकलामित्स्कमादथयोश्चरकोजे नवमी बराधगसि
तोग्निःसोग्निपो श्राद्धयुक्॥६६॥ माघेमासितपर्वकाथ मदनोभाद्रेसिते सोम पास्वव्यामीच युगादयोथभवते श्वेत्सोरकांटेयथक॥
ग्राह्या सत्रयुगादयो दशहरा रम्या श्रार्कमासस्थिता नोत्कर्षोहरि वृश्चिकोक्षकलशे चार्कस्यथःसंक्रमः॥६७॥ ज्ञेयास्तेक्रमशो युगांतसम
यायद्युगांगोरवेः संक्रांतोदिनभंचयोह्मयनंद्भदकयुग्मत्रामेषकेो॥ सप्तम्यां ग्रहलेपि वा यदि भवेत्सोन्यो युगांतःस्मृतं कृतनाद्यत्र भवे
त्सहस्रगुणितंतद् युगादिष्वपि॥६८॥ ध्यानंशानंतपांस्यपेकृतयुगे ज्ञानंतु लिंगार्चनं त्रेतायांयजनं मखेशुभजनाध्यायादितु द्वापरे॥

निष्ठे दानदयारमेश्वरकथासंकीर्तनादिस्मलंब्रह्मार्कजिशिवाश्चतुर्युगस्तु रञ्जेयाः क्रमात्स्वजने ॥ ७९ ॥ स्वर्चोस्त्र पितामहः स्थिर विरंच्य ब्रह्म
नारेका कुजोथो विष्णुः सितरक्तनील सुतनुः कृतसः क्रमात्रामभिः ॥ हंसार्धेरथ वासुदेवकमुखाः कृष्णा अनुवर्तिको देवस्यादि युगक्रमादथ
कृते धर्मो मन्त्रेऽस्मृतः ॥ ८० ॥ प्रोक्तो गोलमके न शंखलिखितः कारा शरे न्येयवो कर्मवपुं मणिहे मण्ट जनितं कार्पासजं च क्रमात् ॥ देवार्चभु
पवित्रकं कृतयुगादोसं श्रये तुष्करं तद्वैमिषिकं कृतादिषु कुरुक्षेत्रं च भागीरथी ॥ ८१ ॥ देशग्रामकुलानि या न किं जनं चो स्वेत्कर्मात्सा
पि भिर्भाषास्पर्शनभोजनैश्च दुरिते हानिः कृतादेयतेन ॥ ति यो श्रेष्ठनरंस्मरं हरिहराभ्यर्चाभिधा कीर्तनं स्वर्गाधविबुधालयां
किल पुरग्रामान्व यः कारयेत् ॥ ८२ ॥ वर्ज्यं गोनरका जिमेधकरणं मद्यं विवाहः पुनर्भूतायाश्च कलौ च मंडलुधृतिर्दीर्घत्वव्रतं नैष्ठिकं ॥
ज्येष्ठांशो हरणं वरातिथिसुरार्थं पशोर्हिंसनं भ्रातृस्त्री सुत योगतः सुतजनिस्त दृढनस्त्व आश्रमः ॥ ८३ ॥ जेतयान्याधिक पाविभुद्धि रयसं
को वोतुल्यपेसया स दैवं त्यक्त श्रस्वि विप्रहननं विप्रस्य शापितमकं ॥ विप्राणामपाणि कृति मरणस्तु कृत्संसर्ग दोषो महत्प्रस्थानो गमा
स्यहानन शानिनामल्लायुगी हर्जितः ॥ ८४ ॥ उद्वाहे नन्नीसपिंड दुहितुर्दनो रसान्यात्मज स्वीकारोप्य सवर्णजा परिणयः सोमसस्वविक्रयः ॥

विश्रंभः शकुनेः यथा चिलकयोः सामुद्रिकोपश्रुतिः स्वप्नादेश्च सुरायहस्पशुकृतिर्यस्तेनुसौ प्रामृतो ॥७४॥ इत्यादीनिकलेतोत्सजेद्ध्वसि
तोऽग्निश्चैव भाद्रे स्थितो शुक्लाश्च सुतपस्यासितेन वसुभौ द्वेभवा आवले ॥ शुक्ले चैव नवमी श्रावणे तु दशमी शुक्लाषष्ठ्ये सितेकादश
औसितेत्वजो मधुतपस्यापाषाढशुक्ले जयं ॥७६॥ शुक्लं पर्वमपस्यगो नभस्सिता दर्शो नभस्याद्ययः श्रास्विमीकृष्णिमाः कृष्णभाः पितृयज्ञो स्ना
नादिके कर्मणि ॥ स्युःपक्षद्वयगाः क्रमात्सलिपदश्चैवादिमा सक्रमा दूतोमाधवगो मधोनुमदनोऽप्येष्ठस्थितेनयवर्तितौ ॥७७॥ आद्यत्रिंशद
मीश्च भाः शक्षभनगाः कल्यादयः शुक्लगा वन्हीराधतपस्युजोरसितगश्चैवेत्वहिः कृत्तगः ॥ दर्शोथोर्जसहस्त्तपोगनसिता मुन्येकरामाः
क्रमात्सामान्वकथिता अमी मुनिवरैः कल्यादयः पुण्यदाः ॥७८॥ आद्या विंशतिरप्यमाद्यपमुना नाऽप्यस्ययोर्विंशतिः सेकाश्चेष्ठनरा
परा दशतत समत्वमीपातके ॥ दनादेश्चवलाश्विसे द्ववनुभाश्लेषादिमांश्चोत्तरे गवारेर्कस्य भवेद्मावकुफलः सोऽवोव्यतीपातकः ॥७९॥
शरक्तः स्याद्वतिपातवैधृतिसमारंभं क्रांतिसाम्यं रविश्चंद्रस्याथतिथित्रयं स्पृशति यो वारः सपुण्यो वमः ॥ पुण्यः सोपि दिनक्षयाख्यसमयः
स्तिथ्योः स्पृशस्येद्वयोर्घ्नशतेमतिथिस्त्रिवारस्पृगसोतिथ्यार्द्धरक्तोदना ॥८०॥ स्याद्युत्यंतिथिकरस्य योगकरलाघंतेद्वितातोदिनच्छेदाख्यः

सत्कुलेस्तिथेरवस्सिमावादोयलेखिंहता॥ अष्टाभिश्च युतं पदीहृयमुगेश्वेत्स्वं वभिः संयुतं विंशत्याथ कलासिते युतमिदं योगस्य संक्षीर्तनं॥ ९१॥ गुर्वर्कार्किबुधैर्यथायाम्यबकुलाश्चेत्युत्पकालः स्मृतः सोमस्ये स्थितिरर्कजीवशश्रिनां यस्मिन्मतालोग्निदः॥ राधास्थो रविरग्निभे विधुरिहायुष्यः पद्मकः पुष्करे दुःशापोमहतीगयोपदद्गुश्चरास्तामिपिर्वैधृतिः॥ ९२॥ नो कालेस्वल्पमाश्चमाभयजलान्तादेः प्रदानेगर्थिनेमद्दचासद्धलमस्तमसुरभीदानेमुमर्त्युसुचेत्॥ तत्काले विमरेत्प्रनादिसमुत्थांगांवत्सहीनामुकाशङ्कोस्तेव दृग्विधायसुकृतं दद्यात्क्षमीतायतत्॥ ९३॥ अद्य विवर्जनिर्यदासस्तमयोदानेग्निपश्चायुषोनित्यत्वादथ नो विधुं सितयुगे पक्षेपर्द्वयोसिंहगे॥ सप्तम्यां नितरां पलं जनकलितैस्तंयुजितां मकेनिंवप्राशनमीलवसुविधृतिः स्नानं च धात्रीफलैः॥ ९४॥ वर्जैस्यात्थ भ्रतदर्शनरविसंक्रांत्यष्टमीपूर्णिमाः पर्वा स्यादिगतेश्चरांतिविषयेहोमस्तिलैरस्तैः॥ गावश्या नियमेन भूमिविनवपुःस्यात्स्वं वरेण्यत्स्वधोग्नेः पश्चाच्च शुचिनारिस्वपात्तिता चारः शरच्चिगुप्तिमान्॥ ९५॥ मासंस्याजपदेवपित्र्ययज्ञनेकोग्मः सदर्भः सतोदर्शे मोथसतासकर्मसुयुक्तोदर्शेन भस्तायनं॥ उक्तेस्पर्वसुदंतकाष्ठविशितश्वोराणिवारुपिदंस्त्रीतैलाभ्यवन्यमासुतुतिलाः पिष्टं परान्नं त्यजेत्॥ ९६॥ स्त्रिंधान्ने चसमिरक्तुनाद्दिहरितं पित्राद्दिकार्यं विना नोधार्यं च सनंनवंनचपुनर्भुंजी

तरणौ न चैत्रे ॥ अष्टम्यादिषु नारिकेलकमलाब्राह्म्यं पटोलं कुष्माण्डिमत्स्यानांश्च मसूरिकाः परिहरेद्वै तालकं भोजने ॥८६॥ वृक्षच्छेदनं ते
लमांसं सुरतं क्षौरं च षष्ठ्यां सप्तम्यां ह्यष्टम्यां गुरुपर्वयोः इति योषारक्रियां वर्जयेत् ॥ पूर्णिमायां च मध्योत्तरान्त्रपक्षे च हस्तेन द्वेषः संक्रमे श्राद्ध
हे वरपीडनं हरितियो पुस्तावसाने त्यजेत् ॥८८॥ नंदत्वा फुकरा अभ्युनभजेतैलं विधोर्भेजयामूलभाश्च परसुनैव विधितं सप्तमी
कास्तु ॥ पक्षस्यां स्करकर्म तैलं हरितघेदां सजेद्भूमिजे त्यभ्यंगं पिशितं रवौ तु न लरुपेद्दंसतैलं भजेत् ॥८९॥ नंदाजन्मदिनाधरेषु नियमे
श्राद्धे च पाते त्यजे तैलं स्नानविषदंताधावनं विधिनि पलोस्तथा प्रोषिते ॥ षष्ठ्यादावपि वर्जिते फलमुखे मांसान्नं पंचदश्यभ्यंगे बु च
तुर्दशीति कथितं दोषाधिकत्वात्पतन् ॥९०॥ विहितं पितृलादिवर्जनविधौ तिथ्यादिकालगं यो मृत्वे तु निशामुखे निशि तु प्रत्योर्यत्तथा
गोमयं ॥ नैव यात्रामदृष्टकर्मसु महागुर्वत्ययेत्ताचरेन्नायाधिष्ण्यतनं च नर्पणमहास्नानाभिषेकक्रियां ॥९१॥ नोद्वाहः शुभदे रवौ हरिगते
सुप्ते तु विष्णौ चरेन्नोद्वाहव्रतबंधचौलमुखसंस्कारप्रतिष्ठामखान् ॥ पुण्यं कर्म गृहप्रवेशनमुखं चान्यन्न कुर्यात्शुभं सोऽरंभ्यामभिया
सुभूषितरमणस्तानामनाभ्यंगिनां ॥९२॥ नद्यद्दुमस्तु पयो न चरेत्स्तोरं निशासंध्ययोर्विष्ट्यादिसत्कुजार्कजे बुनवमीतिथ्यं च धीमान्बुध ॥

त्रिषष्ठस्थविनिःसरनाशितबलं सायं च सुद्धे ऽगतस्नानयामिमिथासुनकृमनसां रत्न श्रुक्रियानस्थता॥ ९९॥ प्राग्गुरौ समये तथा हरिदिनेथो मांसं च
लुध्याँ स्त्रिजे स्वर्गार्थी तु सदा विशाश्रुयदिनेशशक्तिः प्रसुप्ते हरौ॥ मांसं चाश्वयुग् न दिन त्रयमुत स्यान्मांसजो मीं निशामध्यस्थमहर्द्वयं
तु विहितं स्वापे यथा मौनयेत्॥ ९४॥ आम्नायाभ्यसनेन पूर्व चरमे रात्रेस्तयोस्तु षट्ज्ञो न स्वप्यान्न दिवा न भस्मनि न च छिद्रस्तथा
संध्ययोः॥ क्षुत्क्षाथी स च नो निशांतसमये श्रांतोपि सुप्यात् यथो मिश्रीभू मचजो समं तलन यारात्रिंशयीतारिवतां॥ ९५॥ आशुक्रेचेः
कं दिने तथा दिमतिथौ षष्ठी नवम्योस्त्यजेत् काष्ठे दंतम जां अतो पवसनो द्वादशस्वरोगेषु च॥ मध्याह्नस्नवने स्थरिं प्रसमये लोभे
थवार्को न्मिने गंडूषैर्दशनोच्छ्न्नां सरसनो च्छे रवंद देवैर्चरेत्॥ ९६॥ धौत्वा गुर्वल मित्यनेन मनुना संमंत्र्य तेना चरेत्काष्ठेनो पुस्तिदं
तधावनमदः प्रस्याल्यजत्यानलः॥ ९७॥ ॥ प्राक् संध्योपासनात्सूर्ये लोकान्तप्रस्व गुडुधि॥ आशौचे स्वपरोगेषु चिताराममानसी
स्मृता॥ १॥ सोत्रा राथ्याः ध्यमत्राद्दिदनाहार प्रतिग्रहान्॥ निद्रा भार्यी स्नान पाठा न संध्या काले विवर्जयेत्॥ २॥ रात्रौ स्नानादिकं नै
५४.

कुर्यान्नैमित्तिकं विना ॥ संध्यानिशीथमध्याह्नेन सेवेत चतुष्पथं ॥ ३ ॥ प्रातः पर्येषु प्रोक्तेयं गां अग्निं वंदन हेमनी ॥ मणिदर्पणदुर्वा
ज्यमदंगनांबु पार्थिवान् ॥ ४ ॥ महान्नदानि विज्ञेयदृष्ट्वा धार्मिकसागरान् ॥ कपिला धार्मिक मथन गज दुर्गपापिनः ॥ ५ ॥ मत्तं ना
सादिहीना स्नान्न परवेदश्च निम्नगाः ॥ कर्कसिंहयते सूर्यैसिंधुमान्यारजस्वलाः ॥ ६ ॥ नस्नानादानि कर्माणि तासु कुर्वीत मानवः ॥ ग्री
ष्मर्क्षप्रापगानां स्याद्भूमौ नुन्नोदकस्य च ॥ ७ ॥ दशरात्र त्रिरात्राभ्यां शुद्धिः कर्केत्यहस्त्रये ॥ गंगा रेवा चंद्रभागा गोमती घारसूस्तथा ॥ दि
कृपस्त्वमपि सोमार्कग्रहे गंगासमं जलं ॥ पद्मश्च सामगैसे व्योमं देयर्वत्यथा स्मृतिः ॥ ९ ॥ प्रातर्मध्याह्नयोर्हैयं वानप्रस्थगृहस्थयोः ।
मपस्विनां त्रिसंध्यासु सहंतु ब्रह्मचारिणः ॥ १० ॥ दशम्यादौ निषेधोयं नित्ये नैमित्तिके विना ॥ भुक्त्वा निशि सरोगस्य ससवस्त्रस्य जला
शये ॥ ११ ॥ अशक्ते प्रतिषेधोयं यदप्यस्नानहेतुकः ॥ नस्नायादुत्सवे गीते मांगल्ये विविवर्जिवा ॥ १२ ॥ अनुव्रज्य सुहृद्बंधूनर्च्य
जयित्वेष्टदेवताः ॥ निस्वमुक्तोदकस्नानं धाम्येने मित्तिकादृते ॥ १३ ॥ सप्तमी नवमी षष्ठी भद्रा मासं क्रमप्रहान् ॥ भानुवासंवि

स्म॰

नास्त्रा याग मलैः सर्वदैघुया ॥१४॥ स्नायाहरितोपार्थमेकादश्यां रवावपि ॥ तिलस्नानं विना सूलिग्रहामा भानुसंक्रमात् ॥१५॥ मंदे सोमे
बुधेभ्यंगोऽष्टमपर्वाष्टमीर्विना ॥ नवमी स्वथ चातादि विना शुक्रे द्वितीयया ॥१६॥ सद्वारेभ्यंजने तैलं शुभ द्रव्ययुतं चतत् ॥ द्वितीयान्यतिथो
गोण मथ जन्मदिने विशि ॥१७॥ गृहे संध्या भ गुरवो नवमी मे तिलतर्पणं ॥ भार्यानदि घृया पाया सत्का रात्रि चतुष्टयं ॥१८॥ अथ मंत्रेऽकं
तं पो वै मधा संध्यादिकानिशं ॥ श्राद्धाहादिमतिथ्योश्च पर्वपातग्रहादिकाम् ॥१९॥ दशम्यादित्रयं जन्मदिनं रात्रिं त्रयोदशीं ॥ एकाद
शीं श्राद्धभुक् तु हानं दत्वा भवेद्यमी ॥२०॥ मासि द्वितीये गर्भस्य तृतीये वा यदा पुमान् ॥ न स्यात्स्यात् पुंसवनं चतुर्थे न वलोभनं ॥२१॥
चतुर्थाद्यष्टपर्यंतं मासि पुन्नामभे पृथक् ॥ सीमंतोन्नयनं स्त्रीणां गर्भस्य प्रतिगर्भकं ॥२२॥ आ सूनु चिच्छेदनात् स्नातकर्मणो वेपि
सत्स्वपि ॥ नामा घ्येह्नि द्वादशे वा मृदुक्षिप्रचरध्रुवैः ॥२३॥ भैर्युक्ते वासरे वारे शुभे लग्ने शुभान्विते ॥ महान्निष्क्रमणं तुर्ये षष्ठे
न्न प्राशनं मतं ॥२४॥ कोषे वत्प्रफाल्गुने चैत्रे फल्गु पसे शुभसे दिने ॥ मृदुक्षिप्रादि स्वहरिवसुभे कर्णवेधनं ॥२५॥ चूडाकर्म त

तीयेऽब्दे स्त्रियेचित्राद्वयेमृगे॥ हरिश्रयादिस्वभेषु सोरंतुनपतिस्तहतं॥२६॥ आसलणात्ता बंधमोस्करी सोद्वाहमतेर्विना॥ न स्नातनम
भाम्नियद्गारुणे शुगानोभुजे॥२७॥ प्रतिपद्गादिरिक्तासु विधारंभस्तु पंचमे॥ वर्षे पञ्चमेत्ते काले षष्ठीं रिक्तां शनिं कुजं॥२८॥ अनध्या
यान्विना नत्वादेवंग्रंथकर्तृगुरुं॥ वसुरुद्रार्कवर्षेषु ब्रह्मस्वत्रविशांक्रमात्॥२९॥ माघादिपंचसु हरिद्वयार्कचयपुष्यभे॥
हस्तात्रितयेवाश्व्यादितिभेशुभवारेतिथावथ॥३०॥ सवेदवेणुरुस्मितभोमसोम्येच्छनुक्रमात्॥ व्रतबंधोनतुज्येष्ठे ज्येष्ठापत्यस्य
केचन॥३१॥ जन्मनोदिवसेमासेभेमृगावस्तगेरवौ॥ निरंशेलग्नितेचंद्रेनध्यायेषु गलग्रहे॥३२॥ गोष्ठ्यां आषोडशाब्दु
र्धादाद्विपक्षाद्युगाद्धिकात्॥ चतुर्दश्यष्टमीपर्वप्रतिपत्स्वष्टकासु च॥३३॥ अकाध्याय द्यदिवसे राओसोपपद्रासु च॥ विषु
वायनमन्वादियुगादिषु मनेद्विजो॥३४॥ श्राद्धं भुक्त्वाहरेःस्वापबोधनेयेध्यानं नहि॥ वर्षासु गर्जने प्रातःसंध्यायां दिवसेतथा॥
॥३५॥ सायंकाले तथा रात्रौ वृष्ट्याभ्यो भ्रगर्जने॥ अहोरात्रं तथान्यदपि वीस्यं मलेथ दुर्धियां॥३६॥ चतुर्दश्यष्टमीपर्वप्रति

पत्स्वेव सर्वदा॥ भाद्रे मार्गे चतुष्के स्युः कुलेभानुत्रयेषु का॥३७॥ आश्विने दशमी शुक्ला द्वितीयाश्चैत्रमासके॥ चतुर्थी द्वादशी
माघे सेताः सौषदाः स्मृताः॥३८॥ नवमी या माधवे शुक्ला वत्समूर्ते त्रयोदशी॥ कृष्णा नभस्ये माघे प्राक् कृष्णा घे तेसुगादयः
॥३९॥ तिथ्यर्धनीनतिथिस्तथा ग्रे कुलेषु च नेष्यते॥ तिथ्यर्केऽनध्याये पर्वोभाने विमन्वादयो मघोः॥४०॥ गोलोपनय
ने प्रोक्ता काले गोदानकी क्रिया॥ प्रतिवेदं ब्रह्मचर्यं वर्षाणि द्वादशाथवा॥४१॥ षट्त्रिंशत्प्रहरं तं वा विद्यास्नानं तु सन्नि
धौ॥ गुरवे दक्षिणां दत्त्वा सार्थवेदं समाप्य च॥४२॥ ब्रह्मचारी गृही वा न ग्रस्थो भिक्षुरमीक्ष्णात्॥ चतुर्थाश्रमविप्रोऽश्रम
मस्योऽर्थेन्प्सयेच्छया॥४३॥ एक एव भवे द्वाथ वेदमभ्यस्य दक्षिणां॥ आदाय गुरवे कन्यां लक्षण्यामुद्वहेत्समां॥४४॥ गु
रोर्भाग्रहृद्ये मार्गराधे ज्येष्ठे शुभे दिने॥ मूलश्रावणमघापो ष्णामुत्तरार्के भमित्रभे॥४५॥ स्वातौ सैन्दवे न तु गुरो सिंहगे मीनगे
रवौ॥ धनुर्मीनगते शुक्रे गुरावस्तमिते धिके॥४६॥ मासि याग्राबं धने च गुरुः शुक्रौ तु पश्चिमे॥ उदितो बालसंज्ञो नोद

नाहं श्राद्धं नित्रयं ॥४८॥ वृद्धौ तु पक्षमध्यांते पंचाहं पश्चिमे खिलं ॥ मूलेश्लेषमघोद्वाह संबंधि स्वलनादिकं ॥४९॥ अ
सौवे वाहिके कुर्याद् वलीतु पितुर्गृहे ॥ रजः पुष्पस्य नूद्यापात स्वामी प्रमहास्य वेत् ॥५०॥ हे यागोर्य ष्टवर्षाया नवाब्दा
नग्निका तथा ॥ दशाब्दा कन्यका तद्रूर्ध्वब्दा वृषली स्मृता ॥५१॥ पिता पितामहो भ्राता माता बंधुर्यदा नहि ॥ कृतोर्ध्व
त्रयाब्दूर्ध्वं कन्या कुर्यात् स्वयंवरं ॥५२॥ वैराग्ये सति सन्यासो नेतु पूर्वाश्रमक्रमः ॥ मूलादिसेवराहिलेसोदयों धोधिका
रिणी ॥५३॥ दाराग्निहोत्र संयोगं पुरिवेत्ता करोति सः ॥ अनुज्ञया न दोषः स्याद्वा सथ्यं तथाविधं ॥५४॥ उदिते नुदिते हो
मः समयाध्युषिते क्रमः ॥ उदितेरवि बाध्यां प्रातर्नक्षत्रमंडले ॥५५॥ नष्टे यावन्त दृश्येत समयाध्युषितं रविः ॥ रात्रेस्तु
दिनं भागे षोडशे ग्रह भान्विते ॥५६॥ आसायं कर्मणः प्रातरा प्रातः सायकर्मणः ॥ आकुर्वीत त्रिपक्षेत पार्वणं पार्वणा
न रात् ॥५७॥ पौषश्रावणवैशाख मार्गफाल्गुनिके गृहं ॥ मेषालिट्योलिस्थोर्वो यान्यो नरायणं ॥५८॥ गोकुंभनक्रहे

रिगेष्कालकृ भागानन्तं विधौ॥ सूर्यकानिलदेवेज्यभध्रुवेषु स्थिरे युते॥५८॥ लग्ने पापैः स्त्रीशारससंख्यैः सौम्येस्त्रिकोणगैः॥ वापी
वापीकूपतडागानि प्रसादाश्चामुत्रोन्नतु॥५९॥ कन्याचापद्वंद्वमीनघटगोतप्यनेर्भगो॥ गुरौ चास्तमिते शेषं मूले हे यांहि संग्रह
नू॥६०॥ माघादिपंचसु सिते वारे भामान्यके तिथौ॥ अरिक्तेश्चवलोश्राकादिस क्षिप्रमृदुध्रुवैः॥६१॥ कर्तुराशेर्द्वित्रिषष्ठदशमे
कादशे शुभा॥ अतिथ्य स्थिरलग्ने स्याद्द्वंद्वकन्याधनेसषे॥६२॥ पापैस्त्र्यायारिगैर्युक्तैः सौम्यैर्व्यायाष्ट्रवार्जितैः॥ अतीनां पर्वका
ले बुलिंगस्थारोपणं मतं॥६३॥ शुक्लपक्षे स्थिरे लग्ने हरिः स्थाप्यो नरैः मर॥ मात्स्यभैरववाराहनरसिंहास्त्रिविक्रमाः॥६४॥
महिषासुरहं त्यश्च स्थाप्या वै दक्षिणायने॥ सर्वकालेथवा प्यादि धनुः सिंहायवर्जिते॥६५॥ लग्ने प्राप्ते निथा दृष्टे क्रूरस्पष्ट
हुले बुनि॥ दीक्षालग्न त्रवर्षनौ मो स्मि मार्गशश्चीर्विना॥६६॥ पवित्रकथितो पूर्वषडंशो निमुखे बुध॥ कार्तिक्यां शुभनक्षत्रे
वैशाख्यां विषुवे यने॥६७॥ रिक्तापष्ठअष्टमा राकां विना क्षिप्रमृदुध्रुवैः॥ स्वर्भौ मूलादिस हरिशिरव्याभाद्युत्तरे ध्रुवा॥६८॥

यान्तिथिर्यस्यदेवस्यतन्तिथौतन्महुत्सवः॥ नक्तंतिथिर्नक्तसंहोमोजोपवासादिकाःक्रियाः॥८१॥ दुर्लभेसहकृष्णांचसकृत्से
गउपस्थिते॥ शुक्लपक्षेहरेर्दीक्षाद्वादश्यंकसंक्रमेतथा॥८२॥ विद्याविसर्जनादिकसमाप्तःकालेसुरार्चने॥ मध्याह्नेतीर्थका
र्यस्यात्सायंरक्षाकरीक्रिया॥८३॥ आस्तारुणोदयेध्येयोनिशीथेत्वपिवासनं॥ कालत्रयेहरेःपूजाप्रातर्मध्यंदिनेभवेत्
॥८४॥ अग्निकालशिवाविघ्नराजाहिस्कंदभानवः॥ शिवदुर्गादयोनपहरिमन्मथभूलपाः॥८५॥ अस्तापितातिथि
ष्वेतान्क्रमादधिपतीन्यजेत्॥ अमायांश्रमपशुपौष्णश्चाष्टमीदिने॥८६॥ त्रयोदश्यांतथारात्रौशिवंयाम्येश्वरानो
यमं॥ चतुर्थ्यामथचैत्राद्यैविधिंशेषंचमूलतः॥८७॥ विलोक्यमश्विनौकालानलब्रह्मेंदुशंकराः॥ भगादित्याहि
पितरोभगार्यमदिवाकराः॥८८॥ त्वष्टानिलेंद्राग्निमित्रशक्रसःपतौजलं॥ विश्वेहरिर्वसुजलपलेकचरणोःक्रमा
त्॥८९॥ अहिर्बुध्न्यकपूषाख्याश्विन्यादिष्विमान्यजेत्॥ निष्येषुध्वांरवौस्कंदयत्रिभौनोरवौरवेः॥९०॥ योगाः
राशिनिरक्षांशीर्द्रमानयजिगुरो॥ श्रुतौवादिभिश्चंद्रेविष्णुपूजानिबंधनः॥९१॥ शेषंज्ञेयमथोकुर्यात्सवित्रा

रोपणं शिवे ॥ शुच्यादित्रिषु मासेषु शुक्ले भूताष्टमीदिने ॥ ८० ॥ गोदोहांतरिते काले पवित्राद्यधिवासनं ॥ श्रावणे श्रवणं विष्णो
पूर्णियां वाहिवासरे ॥ ८१ ॥ देवतानां स्वीयतिथौ साधारणमिदं वसो ॥ पूर्णिमायां भूतदिने दमनारोपणं क्रिया ॥ ८२ ॥ चै
त्रे दे स्वीयतिथिषु पाटलं कमलं सितं ॥ कल्हारमल्लिकाचंपः कदंबो जातिचंपके ॥ ८३ ॥ शतपत्रं नीलदलं द्रोणं कुंदं
समुद्भवः ॥ दमनो माधवाद्यैः स्युः पुष्पाणि सुरपूजने ॥ ८४ ॥ राज्ञो शंभोः कदंबानि केतकानि च मल्लिका ॥ मालती प्र
थमे यामे करवीरमहर्निशं ॥ ८५ ॥ नंद्यावर्तादि मध्याह्ने शेषपुष्पाणि सर्वदा ॥ सुगंधीनि च पत्राद्यैः पूर्वोक्तावेप
रे र्यजेत् ॥ ८६ ॥ व्रीहितंदुलगोधूममुद्गैरोषधितर्पणं बुधैः ॥ कुलिकस्थविरो योगस्ताराबेनाशिकाकुजः ॥ ८७ ॥ अ
गुरु= ष्टमो राशिरिक्ताद्याः कालाः स्युः क्रूरकर्मणि ॥ सौम्ये सौम्यं शकेस्तेऽत्र तयोरेव दिनं यदि ॥ ८८ ॥ तद्दिने स्वांशके रिक्के रोगि
णां वा प्रतिक्रिया ॥ वैनाशकं त्रयोविंशं वराहमिहिरोदितं ॥ ८९ ॥ त्रिपुष्कर पूर्वाभरणीमघाचपंचोग्रवीर्याणिवदं

तिनत्राः॥ रौद्रेंदु सर्पमरणे देवलानि कृष्णा तिथे भुक्तपरिग्रहः स्यात् ॥ ९० ॥ द्वाविंशं हि तुमं दीघ्रे रसाशीति स्यंशकं दिनं ॥ उत्प
त्तिराशिनक्षत्रं द्रविर्वर्तते षष्ठमको यदा ॥ ९१ ॥ वर्षोच्चारं स्मृतिस्तेभ्यः ष्टिमोहे जडंदयः ॥ कृतकः शांतिकं प्रातः कृत्याद्य
पराह्णिके ॥ ९२ ॥ शुचौ कर्कहरौ मैत्रे निशास्वापो हरेः श्रुतौ ॥ संध्यायां परिवृत्तिः स्यात् उत्थानं पूषभे दिवा ॥ ९३ ॥ दु
र्जेहरावृद्भावे तिथिष्वेवान्येद्वेतु ॥ तत्तिथिमुनिद्वादिभाद्वैम्यश्रेयेहरे ॥ ९४ ॥ कन्यायां वा सर्वो द्वादशो धात्रोद्
र्गो मयोर्थटे ॥ अंके मायां तिथावेषु विप्रेमासमलिम्लुचे ॥ ९५ ॥ अथ सर्वोत्तमा मासा निसर्वकार्ये हरजेपेत् ॥ वि
शेषो मलमासे ज्ञेयो गौणकालः स्वकालगः ॥ ९६ ॥ उत्तरस्तत्र मुख्यस्याभावे कार्यं न चाथवा ॥ मुख्यकाले हि संप्रा
प्ते गौणमप्यस्तु साधनं ॥ ९७ ॥ मुख्येऽपि साधने तस्य समयस्य न गौणता ॥ दुर्बोधग्रंथसिद्धांतध्वांतसंघातमंडि

का॥ सुलक्षणाकारि रामार्यैः काळनिर्णयदीपिका॥ ९८॥ ॥ ॥ ॥ इति श्रीरामचंद्राचार्यविरचिता काळनिर्णयदीपिका संपूर्णा॥ ॥ ॥ ॥ पुस्तकमिदं गंगाधरेण विठ्ठलपौराणिकसूनुना समलेखि॥ ॥ शके १७६५ शोभनाह्वे वर्षे दक्षिणायने हेमंते पौषे मासि शुक्ले षष्ठ्यां भृगौ सार्धयामसंधौ समाप्य परशिवपरांबापरांबुजे भक्तरोलंबचुंबनाय मकरंदवत्सानंदं समर्पितमस्तु॥ ॥ ॥ ॥ नमस्त्रिपुरसुंदर्यै॥ ॥

[OrderDescription]
,CREATED=18.10.20 12:55
,TRANSFERRED=2020/10/18 at 12:59:35
,PAGES=51
,TYPE=STD
,NAME=S0004126
,Book Name=M-1177-KALNIRNAY DIPIKA
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF

FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF

FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF

FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF

FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,